

FODOR JÓZSEF

TEREMTŐ NYUGTALANSÁG

TARTALOM

ÉNEK HÁROM HANGRA

MÉRTÉKEN TÚL
NINCSENEK PÉLDÁK
RÉGI HAJÓS ÉNEKE
MINDIG ÉBREN
„IHLET”
SZAVAKON TÚL
ÚRUTAZÁS, HELYBEN
ÉS NÉHA MÉGIS SOK
MAGYAROK
VÉGEKEN
VÉN SZIGLIGET
VALAMI KÉSZÜL
A „MŰHELY”-BŐL
HIDEG HEGYEKEN
MAGUNKNAK
MEDDIG?
VÁLTOZATLANUL VÁLTOZÓ
ÉNEK HÁROM HANGRA
VERSET ÍRVA
KIFEJEZHETETLEN

EMBERŐRZÓ

BALJÓS JELEK
LEVÉL
HATTYÚ
„BÉKE A FÖLDÖN...”
EMBER
ÉRÉS KÖZT
1967 JÚNIUS
VÉSZ ELŐTTI ÉG
KI ÍRSZ E KORRÓL
CSAK A DOLGOK MELLÉ?
EMBERŐRZÓ
ÍFJÚKOR
„ISTENÜLŐ”
A NAGY LÁNG
HOGY EMBER LEGYEN
ÉLET
FAJTÁK MENNEK
TÁGULÓ KÖR
TEHERVONATOK
ERŐMŰBEN

ÜZENET SKHERIÁBÓL

ÜZENET SKHERIÁBÓL

A LEMENŐ NAPHOZ

NAPOK
FORDULÓ
SZŐLŐSZEM
ŐSZI ESŐ
BÚCSÚ
MÉLYEN AZ ERDŐBEN
ÁLOM S VALÓ
HALOTTAK
SZOBROK
AHOL ALSZIK ANYÁM
BÚVÓ

A DUNÁN
RÉGI HELYEN
EMLÉK
JÁTÉKBAN
SÓHAJ
TÖRTÉNELEM
A LEGFŐBB JÓ
MEGHITT, KEDVES ÚT
HALK BELSŐ RETTENÉS
A LEMENŐ NAPHOZ

ÚJ ORPHEUS II

ÚJ ORPHEUS II
VÉSZES ŐSZI SZÉL
FORDULÓK
ÖNÍTÉLET
ROHANÓBAN

ÁLLANDÓ CSUDA

ZENGŐ ÉS LOCSOGÓ
EMBER ANYJA
ÁLLANDÓ CSUDA
LÁMPÁK
ÓH TISZTA FÖLD
MÁJUSI ZÖLDBEN
BODZAFÜRTÖK
ILLATOK
REGGEL
ÓH RÉGI UTAK
KERTI TÁJBAN
SÁRGÁ LEVÉL
KÖNNYEDÉN!
MAGASBÓL
„TESTAMENTUM”

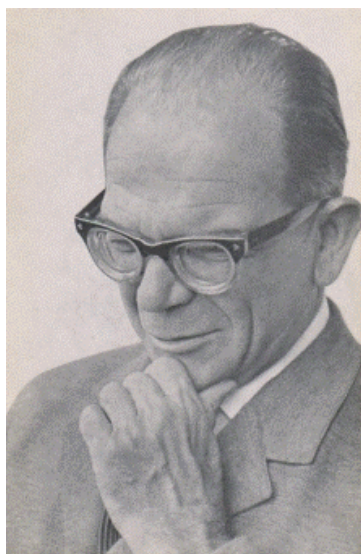
AZ ÉLET DÍCSÉRETE

AZ ÉLET DÍCSÉRETE

VÉGVÁR

HIÁBA?
FANYAR TANÁCS
UGORJ ÉS MEGINT...
KEMÉNYEN
VIZEK KALANDJA
VÉGVÁR
ŐSÖK
„ŐFELSÉGE PARANCSÁBÓL...”
DANTE
TÁNCOLNOD SEMMI SZÜKSÉG
ÚNTAN A TÓ KÖRÜL
ARGOS FELÉ...
HOVA MÉSSZ, SZÉP VONAT?
UTAZÓK
ÁTLAGEMBER TŰNŐDÉSE
TEREMTŐ NYUGTALANSÁG
SOHSEM-KÉSZ VALLOMÁS
VÉGSŐ SZÓKKAL
SEMMI SE KÉSŐ!
UTÁNAM

BEVEZETŐ FODOR JÓZSEF (1898-1973) KÖLTÉSZETÉHEZ ÉS ÍRÓI MUNKÁSSÁGÁHOZ

„Mit hittem, mind másra szálljon
Ím, itt minden egy furcsa tömbben,
Ilyen sok volt, - még ha több nem -
Vegyék vissza mind, amim volt
Vegyék vissza íme tőlem
Mindent, ami birtokom volt -
Álomban és levegőben.”

(Testamentum)

1923 június 29-én „Az Est” c. lapban **Mikes Lajos** szerkesztő új költőt avat:

„**ÚJ MAGYAR KÖLTŐ:** (Fodor József versei).

Mikor lapunk tárcá- és versrovatát megindítottuk, ígéretet tettünk, hogy a régi, bevált írói nevek szerepeltetése mellett gondunk lesz az új tehetségekre is.

Jól tudjuk, hogy irodalmunk fejlődésének legújabb korszaka igen gazdag ilyen tehetségekben. Vihar után erősebb az erdőn a virágillat, az ocsudó természet boldogan piheg fel. A háborúk és forradalmak által megtépett magyarság lelkének új és élő felpihegését legerőteljesebben a fiatal tehetségek hirdetik. Megszólaltatásuk tehát nem csupán az irodalmi folytonosság szolgálata, hanem több annál, nemzeti kötelesség és szükségszerűség.

Ezt a büszkén vállalt feladatot és kötelességet törlesztjük most, mikor egy új költő verseit bocsátjuk az olvasók elé. Azt hisszük, a törlesztés a legnemesebb aranyvalutában történik. A tehetség, melynek utat nyitunk, a legkincsesebb magyar tehetségek egyikének ígérkezik. Az az alig huszonnégyéves fiatalember, nagyilondai és girolti Fodor József, aki most, a mi lapunkban jut először szóhoz, ősi székely erők lüktetését hozza az új irodalom vérkeringésébe. Fodor József székely menekült, akinek verseiben művészetté váltan él a hazai föld íze és lelke: a Hargita rőt erdőzúgása, az Olt ezüst bánata.

Erő, dús fantázia, fojtott hevű nagy szenvedély, a természeti képek ritka mélységű átélése jellemzik az új költő minden sorát. Csupa olyan tulajdonság, melyek egy csapásra lírikusaink első sorába emelik ezt a kezdő költőt. Versein mindenki észre fogja venni, hogy Ady-tanítvány, de a szó legnemesebb értelmében az. Nem üres utánzó, hanem lélek szerint való rokon, aki a nagy elődtől szinte családi vagyont örököl át.

Fodor József Ady-tanítvány, de új vonások gazdagsága teszi egyénivé. Valami sajátos, barokk pompa és zsúfoltság jelentkezik benne, melynek ő az első magyar képviselője. Nem könnyű költő, egy-egy verse máris súlyos olvasmány, komplikált, de nagyszerű muzsika. Fogatkozásai kétségtelenül vannak, nem egy helyütt darabos és egyenetlen, egy-egy strófájára kiülnek a növésben levő fiatal szervezet sutaságai.

Azonban így is kincs, amit ad s mi büszkén és örömmel adjuk tovább, mint irodalmi akciónk egyik legszebb eredményét. Ez a kincs még csiszolódni fog, csiszolódnia is kell s boldogok vagyunk, hogy ennek főfeltételét, a közönséggel való érintkezést, mi tettük lehetővé az új magyar tehetség számára. Tárca- és versrovatunk napról-napra növekvő sikerét, a magyar irodalomnak lapjainkon át való reneszánszát mi sem hirdeti jobban, mint hogy a magyar kultúra tárházát máris olyan kivételes értékkel gyarapíthatjuk, mely legelőször a mi hasábjainkon lép a homályból a nyilvánosság éltető fényébe. Fodor Józsefet, akinek soha egyetlen sora nem jelent meg nyomtatásban, mi fedeztük fel s ezt a felfedezést és tárca- és versrovatunk eddig nagy sikerei közt is a legelső helyek egyikére iktatjuk.

*És most hadd szóljanak magukért a Fodor József versei.” - Hét verse kíséretében **Tóth Árpád** mutatta be az új költőt a fenti sorokkal. - A nyitó vers a Mágus volt (A Lihegő erdőnek is a nyitó verse.)*

Másnap már az Est-lapok segédszerkesztője volt az addig ismeretlen fiatal költő, s hirtelen bekerült a huszas évek irodalmi életének forgatagába:

Megjelent kötetei:

1927: megjelenik első verseskötete, a Lihegő erdők. (Athenaeum)

1931: Falevelekre írd. (magánkiadás)

1935: Utóhang. (magánkiadás)

1938: Összhang nélkül. (Athenaeum, IGE)

1940: Jelenések évei. (Almanach)

1922-1942 Összes versei. (Singer és Wolfner kiadása). Ajánlás: „Mikes Lajos szellemének”. Kézzel írott, eredeti előszó: „E kötetben, néhány versem kihagyásával, öt könyvem anyagát gyűjtöttem össze, néhány, még kötetben meg nem jelent írással megtoldva (39 vers, „Új versek”). A versekben, igen sok helyen szavakat, sorokat változtattam, ennél fogva írásaim végleges szövegére nézve ez a könyv irányadó.”

1942-44: versek mellett publicisztikai tevékenysége dominál, bátran küzd a fajelmélet hívei ellen. A ma antifasisztának nevezhető publicisztikai tevékenységéből az író később válogatást készített (52 írás), amelyet azonban haláláig nem tudott kiadatni („Toll és bot”, később „Magyarság iskolája” címmel). Sőt, ez a cikk-gyűjtemény máig kiadatlan. (2010).

1945: Mérlegen. (Új Idők irodalmi intézet). Versek 1942-45.

1947: Az ember és a hang. (Singer és Wolfner). Versek 1945-47.

1949: Boldog zendülés. (Athenaeum). Versek 1947-49.

1945-49: az Új Idők szerkesztője; a lapot végül is telefonon tiltották be. Ettől kezdve 1956 tavaszáig az író szilenciumra ítélik.

1950-55 ősze: a „hallgatás évei” alatt íróasztalfiókjának ír verseket, amelyek majd 1958-ban látnak napvilágot; lefordít két Shakespeare darabot: „Tévedések vígjátéka” és „Sok hűhó semmiért”; továbbá ír két színművet, amelyek sem kiadásra, sem előadásra nem kerültek napjainkig (2010): „Zrínyi” (Történeti tragédia 5 felvonásban, történik 1664-ben), és „A végső szín” (tragikomédia Katona Józsefről 3 felvonásban, történik 1819-ben), továbbá lefordítja Dickens: Dombey és fia c. regényét. Az Idők útján-hoz csatolt és 1951-ben írt nagy költeménye „dialógusokban és kórusokban”, „A tékoai pásztor” is kiemelten ide kívánczik, (oratórium-szerűen előadható volna). Nyomtatásban csak ez az utóbbi jelent meg az Idők útján c. verskötet végén.

- 1957: Kossuth-díjat kap Szabó Lőrincsel, Németh Lászlóval, Heltai Jenővel egyidőben.
- 1957: „Jelenések évei”. Válogatott versek, 1922-1949. (Magvető) Vajda Endre 18 oldalas, a költő egész munkásságát értékelő „Bevezető”-jével.
- 1958: Idők útján. (Szépirodalmi). E verskötetben az 1950 óta írt versei szerepelnek.
- 1960: Országutak énekei. (Szépirodalmi). Versek 1958-59.
- 1961: A történelem sodrában. (Válogatott cikkeinek gyűjteménye, amelybe azonban az 1939-44 között írt antifasiszta publicisztikájának felvételét nem vállalták).
- 1962: Az emberség tanúja. (Szépirodalmi). Versek 1960-61.
- 1963: Szertelen ünnep. Válogatott versek, 1923-1962. (Szépirodalmi)
- 1964: Emlékek a hőskorszakból. (Önéletleírásának I. kötete., Magvető, 1964)
- 1965: Magam nyomában (Szépirodalmi). Versek 1962-64.
- 1966: Énekek napközben. (Szépirodalmi). Versek 1964-65.
- 1968: Teremtő nyugtalanság. (Szépirodalmi). Versek 1965-67.
- 1969: Emberek és állomások. (Önéletleírásának II. kötete, Szépirodalmi, 1969)
- 1971: Nagy szelekben. (Szépirodalmi). Versek 1967-1970.
- 1972: Felkavart világ. (Szépirodalmi). Két önéletleírásának és irodalmi visszaemlékezéseinek összevont és átdolgozott kötete, 1972 (Ennek szövegét tekintette véglegesnek).
- 1973: Végtelen menet. (Szépirodalmi). Versek 1970-72.
- 1974: Egy Plánta énekei és más versek. (Szépirodalmi). (Az utolsó verseskötet, amelynek a költő már csak a korrektúráját láthatta.)
- 1975: Egy költészet története. (Lírai számadás prózában saját költészetéről). Kéziratban maradt fent a költő halála után, özvegye rendezte sajtó alá.)
- Két szűkebb válogatás jelent meg még Antal Gábor gondozásában az író halála után:
- 1978: Tarts még, ragyogás. (Szépirodalmi).
- 1985: Élet jóízűei. (Szépirodalmi).

Antal Gábor irodalomtörténész 1976-ban az Arcok és vallomások c. sorozatban könyvet írt Fodor József életútjáról „Fodor József alkotásai és vallomásai tükrében” címmel. (337 oldal). Szépirodalmi Könyvkiadó.

Életrajzi adatok

Fodor József 1898 ápr. 22-én született Nagyilondán (Erdély, Szolnok-Doboka vármegye). Édesanyja Betzkay Polyxena, apja girolti Fodor Lőrinc.

Háromszor nősült. (Mayer Ilus, Donáth Klára, élete utolsó tizenkét évében Sikó Zsuzsa). Évekig segítő barátnője: Moiret Margit. Gyermeke soha nem volt.

1973 október 7-én halt meg Budapesten, az Orsz. Kardiológiai Intézetben.

A Farkasréti temetőben nyugszik. Sírhelye 7/2 - 1 - 21/22. Síremléke (az író bronz mell-szobra) Marton István szobrászművész alkotása. A szobor hátoldalán egy versidézet: „Minden indulat csak átok / Ha nem láttok, újra láttok, / S útlan - még élő - szívemhez, / Meglátjátok majd, ha nem lesz.” („Utánam”, F. J.)

ÉNEK HÁROM HANGRA

MÉRTÉKEN TÚL

Imhol már a mértéken túl elönt a bőség,
A kerítésen át szöknek a mondanivalók,
Amivel bekerítettem magam, a csendért -
„Még! Fogj” - szólnak a csalók.

És este sírnak ablakom alatt a dolgok,
Ne aludjam el, amíg ütembe nem szedem,
S nappal gazdátlan bolygnak: óh nyugtalan életektől
Nyugtalan én-életem!

Pedig már annyit fogadtam be karámomba, annyit,
Sok el is ment, lágy furakodástól borzasan;
Hogy jött volna: s én mondtam, menj csak, nálam itten
Sokan vagytok, túl sokan.

Könyv-karámok: s bennük, mik így egybeterelődtek
S a kerítésen, a táblákon át még ugranak,
Jönnek, hogy bevegym fedél alá: még és még -
Gazdátlan dolgok, szavak.

Pedig már úntan biggyed szám, és elvégre mindent
Határ kerít: hát hagyjatok bezárnom itt
Sorompóm immár, hadd engedjem le, s ne toljam
Túl magam határait.

Hisz végtelenek a dolgok, és az új meg új
Jön még: s ilyenformán ezt se, azt se dobod;
„Isten ajándéka”, mi úgy jön: de karám, mód, erő:
Kiszabott mind, kiszabott.

S most még ti, „még ez egyszer” - s ti még, s kik jöttök -
S ez s még ez, - szeme vágyva villan, ég, remeg,
Szeretne bejutni! - Hát nem bánom, míg van hely - s ha még hová! -
Késő, késő énekek.

NINCSENEK PÉLDÁK

Nincsenek példák, nincsenek mutatók,
Ott az út még üresen;
Mintha előtted még nem járt volna ott
Senkisem.

Nincsenek minták és nincsenek szavak,
Senki sem írt soha még,
Ki nem mondott zengések várnak alak-
S hangra még.

Példa, múlt nem int, hív, költő, semmi sem,
Első vagy, ki nekivág,
Hidd: s minden percben új nem-volttal üzen
A világ.

RÉGI HAJÓS ÉNEKE

Én nem ülhetek víg öbölben,
Nekem vinnem kell a hajót;
A végtelen az én szerelmem,
Mennem kell: a cél ott van, ott.

Barátok, társak s többiek ti,
S mi hív naponta minden itt,
Nincs időm szót, hívást követni,
Mennem kell, semmi sem segít.

Mert épp elég, mit pazaroltam
Gyáván, téveken, utakon,
S már példa vesszen mind, ahol van,
És ki elhagy: legjobb rokon.

Mert egyszer elhagyjuk a rendet:
Melengető szokást, hivet;
Míg nőssz: sokkal-köz árja renget,
Ki felnőtt, egy utat követ.

És abban már semmi se tartson,
Mi tegnap még jó, félre-tedd,
A célon csüggj, s ne könnyű parton,
Ha nagyra szántad életed.

Hogy mi e nagy? - kérdezd erőid,
Szomjad, mely a víg útra vág.
Óh lét! Te: minden lehető itt!
Határtalan utú világ!

MINDIG ÉBREN

Nem érek rá magamtól tenni semmit,
A mindig éber lélek hoz özönnyit,
Mit szódba sürget, mert elfut a rekkent
Gyors lég-ingással, mi reng itt, remeg bent,
S mit hogy felkap, hoz-visz egy hirtelen: s még
Rebbentsz: s már nyel a belső végtelenség.

Így van, mikor a mondás éhe nógat,
Duzzadó kény szádig nyomja a szókat,
Hogy mondd ki őket, s mi úgy folya, menjen,
Mert elfut, míg ajkad lehelne, könnyen,
- Mint nagy nem-várt jön: s mi van, sutbavágom -
Ha átfuvallja a lélek világom.

„IHLET”

Valamikor - még ihlet rabja - vártam,
Hogy jön a nagy perc; az nem jött pedig.
Kényes ő, nem jön, bármennyire vártam,
Elé kell menned, mert nem jön pedig,

Ma nem várom, úgy tisztelem személyét,
Elé megyek a lét rengetegén,
Időn, száz tájon át üzöm személyét,
Az óriás lét száz rengetegén.

Elbújt és ne csodáld, jött ő nem egyszer,
S a nagy találkozásból is mi lett?
Rikácsoló zaj, macskajaj nem egyszer,
A múzsa nagy kegyéből ennyi lett.

Szíven-karmolva eltűnt, ám, ha résen,
Keresse már ki vágyja s megleli;
Érte vállalt lázakon, szenvedésen,
Poklokon, szenvedésen megleli;

Egy rászánt léten át, hogy ossza titkát,
Mindenen túl, de olykor oly közel;
Egy ismeretlen, arc, hang hozza titkát,
Itt: s messzi már, csillag ha oly közel.

Csillag, ha őrzi, hold, nap, drága titkát,
Érzed belül, mégis olyan közel;
Csak add szíved hűn, s tudd száz bűve titkát -
S csillagból, napból eljön és ölel.

SZAVAKON TÚL

Azt a szót, mely a legfelölőbb,
Azt a tolakvót lökd legelsőbb.
Legyen szód több, mint mit jelent,
Egy ittenit s egy végtelent.

Mit jelentések meg se fognak,
Az az értelme kell a szóknak,

Értelmén túli értelem,
Tükör-szint és mély-rejtelem.
Mi másnak nyűtt lom, potom-áros,
Nekem elérhetlen, halálos,
Bolond szerelem kínja, láz -
A szón-túli-szók szomja ráz.
És írván mégis, küzdve, folyvást,
Csak pótol ez több valamit, mást -
Míg, kérdve, űzve, mint lelem,
Elvérzek száz kérdőjelen.

ÚRUTAZÁS, HELYBEN

Feszítő inger, izgalom,
Nyíló új fejezet,
Most serkent, kezdő nappalom
Vajjon mivel fizet?
Verset írok? Átgondolok
Volt és új dolgokat?
Egymást igazó nappalok
Közt új nap hívogat.
Ilyenkor választhat eszem,
Elöttem a világ,
Hány új lehetőség üzen,
Tán nem is volt csudák;
S miket nem is nyújt föld-vidék,
De más, belső kaland,
Mind, ami fel nem tárva még
Sejlik, villog alant.
Mert szédítő, mit rejt az űr,
Száguldó csillagok:
S tán szédítőbb, mi itt belül
Mély-űri száz titok.
Vadul kerengésükbe zárt
Iszonyatos körök
Kábító unalma! - Ma tárd,
Mi itt benn zeng, sűrög.
Óh, képzelettel fel se mért,
Végzetetlen világ!
Szörny-géped mit ha - tán - elért:
Csak űr, materiák!
Száguldó, szörnyű Egyetem -
És hány kört szállt körig,
Míg - s tán egyetlen értelem! -
Elért az Emberig!

Úr, csillag, ég mély mása: több,
Új, benti végtelen!
Teremtve, még teremthetőbb,
Ma nyisd magad nekem.
Forró, rejtett, szebb titkokat
Kimondó, ritka szód:
Világom, vidd, szárnyazd, fogadd
Mély-űri utazód!

ÉS NÉHA MÉGIS SOK

És néha mégis sok ez a teher - mit
Hurcolnom hajt egy örök, néma per s hit -
Ahhoz a valamihez itt, mi készül,
És melyhez lelkem kell szaggatni, részül,
Kockájaképp egy furcsa épületnek,
Ahová majdan engemet temetnek.
Mert ott nyugszom majd én, nem temetőben,
Mi így nő nap-nap, egybehordva, csöndben,
Szó szóra rakva, illeszkedve végül,
Abból, mi voltam, új magam így épül;
Lelkem hő teljét versemmé cserélten
Az vesz körül majd mind, amiben éltem.

MAGYAROK

Ott jártam a vaáli vadonban,
Aztán megnéztem Berzsenyit,
Kazinczyt is meglátogattam,
S a helyet, hol Kölcsey vítt;
Vítt, magánnyal s kor-örülettel;
És hol Batsányi született,
S Bessenyeit bús tisztelettel,
Hol élt, élve-eltemetett;
És Vörösmartyt és Petőfit,
És Csokonait s Katonát,
S mormogtam: itt járt, született, itt,
S halk bú borzongott rajtam át.
S Goethe házát láttam, s a másét,
Világ-gond védte s honi kar: -
Amazokét magány ne vásd: véd,
Földönfutó volt mind, magyar.

VÉGEKEN

Vitáidat bizd másra, ne vitasd te,
Majd megvitatják azt a verseid;
Mert elmehetsz már akárcsak e percben,
Derék vívókat hagysz helyedben itt.
Állhatnak itt nyugodtan, nem zavartan,
S nem szemlesütve, mint aki ijedt,
Mert túl nagy tisztességre kijelölt tán,
S nem áll gazdájuk már velük helyet.

Nem áll gazdájuk mindig, no, de mindegy;
Jó harcos fiai, vén katonák,
És kipróbált nem egy, nem cifra árnyék,
Semmi, kin csak díszek vannak, ruhák.
Kemény, göcsörtös, nem egy földszagú, zord, -
Útáljuk mi a túlfinomakat,
A nyegléket, a divatra lesőt, ki
Mást majmol, mert enhangja elakadt.

Hát ti csak álljatok, versek, nyugodtan,
Mondjon bármit akárki rátok itt,
Hogy így vagy úgy; élet vagytok ti, hűek,
Fütyülve rá, ki hogy mit alakít.
Legyetek csak ti magatok, s legyen mind
Mind az, aki, - ez a legtöbb s elég;
Vallja hűséggel önmagát: akármit
Mond a divat-kór, kerge gyüledék.

Már nem vitázva s nem mentegetőzve,
S még egyre jobban gyűlvén, óh szavak,
Felzárkózón s egymást fedezve csendben,
Mint ideküldve, hogy itt álljanak -
Egy nagy Küldőtől. Híveim, ti készek,
Mit mondhatok még szómhoz tehetőt?
Próbái jönnek jóknak, jó vitézek,
Mint végeken, álljátok az időt!

VÉN SZIGLIGET

Vén Szigliget, még megismeresz-e engem?
Lábam hány ormot, völgyet megfutott;
Hogy szívtam itt a zöld, gőz-ülte kertben
A földszaggal telt méz-fanyar dohot.

Valahol itt még az a régi ember,
(Hiszen tudom, semmi se múlik el);
Rímet keres tán, még a régi kedvvel, -
Hagyd, ilyenkor ismerőst nem szivel.

Mi kedvét tölti, már csak ez a játék,
És tudja már, hogy játék e világ;
Csak rajta csügg, e szebb komédián még,
Már únt neki sok napi balgaság.
S talán kevésbé volt únt régen, egykor, -
Emészt a lélek, még küzd, ellenáll;
Völgy is meggyúl, ha föld lepi, salak-por,
Sokat próbált szív sokra tompa már.
Ám nem fásult: csak tudja jól, mi minden
Nem érdemel húhót az ég alatt,
És annyi pályát látva futni itt lenn,
Hogy egyért méltó élni: Mi marad!
S hogy mi marad meg? Tedd, mi áll erődön!
S ha zagyvaság övez, száz örület -
Halhatatlanság-ízt él itt e földön
A teremtés lázában önfeledt.

VALAMI KÉSZÜL

Ne gunnyassz a lét hulladékain,
Bús bölcs! Kihullunk mind, mi földiek -
És fut a rend tovább, munkál a nagy
Szerszám és készül a (tán) műremek.
Valami készül; s bármi fájdalom,
Hogy kihullunk mi, szórt-forgács-törek,
Csak megy a nagy gyalú, egy cél feszül,
S ahhoz törünk. S mi ez? Ki mondja meg?
S ki értené? Hasítva, nesztelen
Metsz a nagy kés, húson át, csontokon,
Életek jaja közt: s ki fog meg, óh,
Rejtett művész, mániás hatalom?
Részeg vagy örült? S a terv-rejtelem,
Mely ott reszket feléje, űr-csodák
Mélyén, s melyhez kísérlet, rend során
Eljutni: semmi neki egy világ!
Mélyből élet hozni, kit lelke tölt,
Gyötrő, édes-bús földi kapcsolat,
S egymásban élő, csüggő aggodás -
Aztán elrántani egy perc alatt!
Óh, nagy kísérlet! Lét, roppant műhely,
Víg állat, ki tudatlan született!
De már ha így van, nézd nyugton, ne sírj
Bölcsen álld a szörnyű kísérletet.

Eszköz vagy, itt vagy, egy valamihez,
Tán örület, tán szent, nagy valami,
S ha már mindegy: egy út van, férfias:
Bölcsességet, derút tanítani.

És tán a végcél: az Ember, ki több,
Magához méltóbb, jobb, bölcsebb lesz itt -
S mit el nem érve: végül odacsap
Mindent, s embert, világot elveszít?

A „MŰHELY”-BŐL

I

Csak nem tudunk kibújni „rossz vidéki”
Magunkból!? Még nézni is unalom,
Hogy nem szününk külföld bűvében égni,
Építés, festés, s nap-divatja-lom;

S mi elcsépelt, kutya se bánja, régi
Már ott is, „avantgard”, irodalom -
Futunk átplántálni szekerderéknyi
Gyomját: Ócskás-zaj, álmű-izgalom!

Izléstelen, rossz! Volt (s jó) hogy tanultunk,
S egy Byron, Puskin, Goethe állt előttünk,
Vagy Baudelaire volt írói mintakép.

Ma pár bolond s korcs, mely dobhatja múltunk,
S nagy költőinket. Ál-új bábja lettünk.
Légy önmagad. Jó csak úgy int s a szép.

II

Menyit beszélünk, mi költők! Milyen sok
A szöveg s mily siralmas. Szánsalom
Ül meg magunkon. Pár tárgy, mit kezünk fog,
A többi másból szűrt le, unalom.

Mert van itt szerelem bőven, „közélet”,
S istene-vert-Jób, mint rühén vakar;
Kókler vajákos, enmaga-se-értett,
Nyugat bódultja s „búsuló” magyar.

Van ó-madár, s van megszálltja vad újnak,
Versük zavart bár, rímelni se tudnak,
Ám van bennük egy s más, már amilyen.

De ez bajod csak? Láttam én bolondot,
Ki több tam-tammal, épp semmit se mondott -
S bölcs szól: „Lángész! Új világ-értelem!”

HIDEG HEGYEKEN

E hideg hegyeken be jó nekem most,
Únt, eltelt belsőmnem be jó ez itt!
Fújj, szél, hogy langy elégültségem elmosd;
A jó túltöm, csak a rossz boldogít.
Ne ismerjétek el, hogy jó, mit írtam,
Nekem csömör ily - bár futó - öröm;
Felejtsek el; s ha nem, hát, hogy mi itt van,
Előleg ahhoz, min magam töröm.
Mert jó tudnunk, - s ha más nincs, ez is érdem, -
Hogy pár vers még nem cím, költőm, a szentek
Templomához, a mérce bármi lenn;
Mitől „nagy” ez s az, így hát, néha kérdelem -
S mitől költő? S ha ő is az - legyintek:
Zsib-fütyösök között nézd úgy helyem!

MAGUNKNAK

Mi itt szerep vár, nem a gyűlölet,
Hamar ugrik belsőnk (s van alkalom),
De, ami méltóbb: hogy fölébe állj
Magadnak, s a megértés, szájalom.
Az emberrel szemben ez itt helyed,
Nem kardra szökni bamba szilajon,
Mert jól véd be: az ember nyomorult,
És élete - bármilyen - siralom.
Nem, hogy nyögj, mondom, de, hogy résen állj
Magaddal szemben, s az ő-s-emberit
- Mely a düh benned - csitulásra intsd,
Mint nap-nap gyors méregbe hengerít
Silány kis emberek közt, kikre zúgsz,
Felhorkansz, hogy vágj vissza kétszer itt -
S néha egy arc, kit nem láttál soha,
Ugrása kész, ellenszenvvel telít.
Nem Achilles vagy, s ez nem Trója itt,
Hogy öklöddel arass sikereket,
S nyilván nem birkózni küldött a sors,
De, hogy oktasd az ittenieket,
S legboldogabb, ki úgy tud nézni, mint
Utas vad-embert s felnőtt gyermeket;
Mert győzni szép, de győzőbb, ki erős,
És - bántottan - magán úr lehetett.

Mint orvos sok beteg közt, légy te úgy,
Barátom, ha többnek tartod magad,
A csőcseléknél: s nem vagy még különb
Attól, hogy érted a rigmusokat,
S közben a rosszra rosszal válaszolsz;
Képzeld, gennyet látsz, rút kelés fakad,
(Lelkek gennye: a rossz!) s te úgy segítsz,
Hogy fejbevágod. Gyógyíts - s tűrj sokat.

Így vagy több, mint ők. Mert költő lehet
Gazember még - s verse szép formáság,
Haszontalan. S több a szememben egy
Derék szerény, mint egy zseni-svihák,
Ki léteével, írással ront, vadít,
Szennyét felfűjják árus-praktikák.
Becsület kell, eszmény, jó, példakép,
S mert nincsen: ettől döglik a világ.

MEDDIG?

Szellemet, írást meddig ölsz még,
Silány ízlés? De írd akármit,
Az kell, mi mulattatva bárgyít.
Próféta hagyd. Vagy várj, betörsz még.

Írsz még te mást, élv-, haszonelvűt,
Nem látod víg bűnben a rosszat,
Únt, ha a vád nem „szórakoztat”,
S mint félrevert harang, a nyelv üt! -

- Hát lesz - gondold - hogy ír e toll mást,
Mulatnak mellette a törpék,
Ha a halál hoz nagy megoldást,
S előbb még tollam összetörték!

VÁLTOZATLANUL VÁLTOZÓ

Sápadt, fonnyadt, vén bölcsesség
Számban: ha nem folyasz tüzesen
A kedvtől, ne is szólj szavam,
Minden szó légy a szív, a hús,
S a vers mint virágkoszorús
Faun.

Mert szívem megvet, únva-ún
Minden búsat: mit ülsz a bűn,
Ha már megvan. Szólj örömet.
Ha nincs, ha van,
Élet legyen hitem, szavam.

Ördög bújjon vagy angyalok,
Hordjanak, míg szívem ragyog,
Minden, mi szép,
Nem más, de mindenfélekép
Ilyen vagyok.

Változhatlan, de változó,
Mert ami él, mozogva él,
De ha a perc ingást hozó,
Köszilárdabb mindenkinél.

Keserűen és vígan is,
Áldván, ha csak nem átkozom,
Az élettel enmagam is
Változatlanul változom.

Örökké forgó végtelen,
Örökké régi s új magam,
Bátran, könnyen és vidoran
A rettentő földkereken.

És szép a dal, a sárga, vén,
S a rőt gyümölcs, ha hull a fény,
De míg vagyok, így legyek én,
S az ember már legyen, ha van.

ÉNEK HÁROM HANGRA

1

Itt ez a nagy, szép, kerek világ,
Mit bánsz te pár bolondot!
Hidd el, barátom, nincs eszed,
Hogy erre gondod.
Tégy úgy, mint ki e világra most érkezett,
S inkább köszöntsd a legelső kutyát,
Mint ezt meg ezt.
Vagy menj ki az erdőbe s növessz szakállt,
Hajad megereszd,
De bús, sivár komédiád,
Megváltásosdik únt táncát ne csináld.

Ördögnek se kell
Fogadatlan prókátor,
Se bölcs, se bátor,
Se ma, se máskor
És voltaképp
- Csak magadba nézz -
Tán nem érdekel
Az egész.

Csak jár a szád, s mint beidegzett
Példakép,
Forgat
Valami „gyönyörű, gyönyörű” régi kórság,
Múlt nagy álma:
S végső fokon
Nem áll vakon -
S ha állna
Sem tenne másként, mert tán épp szavadra hallgat
Európa - vagy Magyarország.

Átvett dolog ez, komám,
Vagy, jobban mondva,
„Költői örökség”,
Apák utánrágása tán,
Mi rád hat
(És tán túl sokat is
Olvastad a prófétákat):
Csak azt keresni mindenben, ami hamis,
S amibe lassan belebetegedsz,
S a sok átokba, mint valami új Jeremiás,
Míg, ha bölcs vagy, mindenben csak nevetsz,
Mert kiírthatatlan
A sötétség -
De él a szép még,
Az élet két arca közül az egyik,
S a világ, ha mocskos is, csudás,
És ami van, nem lesz már soha más,
Habakuk, Mikeás, Joel vagy Hóseás
Hiába erőlködik.

2

Hát ennél fogva minden
Maradjon, mi van, itten,
Mert nem másít költői handa-banda vagy isten?
Mint annyi bús példa mondja: s ne feledd,
Mivé, - s hogy ehhez toldva vedd, -
Hány szabadságharc sorsa lett!
És könyveket írtak, nagy könyveket,
S az ember csak rosszabb - ha még
Lehet.
A gyilkost elengedte a nép
S a szelíd Jézus felfeszítettetett.
S így: „bárgyú” a hit?!
Hát mi legyen itt?
Tán csak valami mégis segít?! -
Óh, próbáld még az emberként-élés módjait!

Mert puszta élés, csend, kényelem:
Még nem oldás, - s ez alkat dolga is, bizony, -
S belsődben még hangosabb, ami rág,
Az iszony!
S egy titkosan
Gyötrő parancs: hogy valamit mégis tenni kell!
S ha fel
Is szegül
Benned a dac:
Hogy csak „élni, azért is!”, mert lám, testet-lelket odaadsz
S változtatni nem sikerül,
S nincs menedék:
Gondold meg, mégiscsak sok ez, ami
Van!
S vád, vád reád, -
S hiába próbálsz kiugrani
- S egy isten nem jön menteni -
Hogy egyre még
Több rosszba hág
E föld-világ!

3

Hát ezért, s mert *csak így tehetsz te*,
Amint teszel, - és eszed egy isten se vette -
Pécézd csak, amint ötlík szemedbe,
S mi gondod,
A silányt, svihákat s a sok bolondot!
És nem prófétáktól berugottan
S nem örökölt szokvány-költői-gondban,
De attól, ami itt még, s felfuvalkodottan,
Mert gonosz Ákháb és Jézabel ma is itt van és ott van,
Arannyal kereskednek a templomokban,
És imádják a vért,
S az erős, ontani, jogot ma se kérd,
Hát ne nyugodj te, bús példa bármit mond, ezért,
Nem kell példa neked, s mit írnak a bibliák;
A hamis próféták fölveszik a bért,
Ha jól dicsérik a szennyet,
Éhkoppon sok érdemes, büszke, szerény,
S valamilyen trónokért
Mindig szenved
A világ,
A szegény.

S ha „segíteni nem lehet”,
És semmi sem elég,
(Mint mondád előbb): egy célra még
Szánd
Heved -
(Bár erőd - vallom mégis - többet tehet!)
Nézd meg jól és írd meg a silányt,
Tartsd szem elé,
Hogy, aki nézi, undor szálljon belé,
A galád
Ügyest, ravaszt,
S amit láatsz, sötétséget, fertelmet itt,
Mit rá nem írt törvény mentesít,
Láttasd meg azt:
Így zúgjaiba nem tűnhet, és
- Legalább -
A szellem mérlegén érje a büntetés.

„A költők elismeretlen
Törvényhozói a földnek” -
Iktatta egy Nagy verseibe.
Pálca, palást, kar, mely sohse retten,
Ügyész, bíró, kit meg nem ölnek, -
Minden koron él - s ha száz világ hal -
Az íge.

Büntetlenül henceg még sok mocsok,
Háborút visznek hatalmasok
És szenved az ember. De tollat aki fog,
Elébe még hány lehetőség buzog!
S nemcsak mártírok vannak s meddő könny-ittasok,
De kik, józanul, még jobbat hisznek, azok -
S barátom, ha jobb *reményért* is csak, semmi se sok!

VERSET ÍRVA

Hát folytatódj csak, írva: én,
Összefüggő, nagy költemény!
Mit kedvem más, más versbe szed -
Egyetlen vers, sok fejezet.

Egy táj, kép, lélek, nem külön,
Csak tagolásképen töröm,
Mintha, mit - egybefolyva rég -
Folytatásokban mondanék.

Mint kedv, szín, kép hullámszik: az
Más-más váltás, új rend, szakasz;
Azóta, hogy kezdődtem én,
Száz s száz vers: és egy költemény.

Mi benn terül, tág-széltiben,
Résszé-szakasztva teritem,
S hogy könnyen jön, új s új szakasz,
Azért, mert bennem készen az.

Nyílt belsőm csak elém terül,
S én csak szelem, mint ott belül,
Bús, víg, szelíd, lágy, vad, elegy,
Sok könyvben, sok-sok versem: egy.

Egy táj, rög, íz: kinyújtva tág
Magában tán száz kis világ,
Mind mást tár, színt, fényt, ízeket -
S mind összefogva tesz egyet.

Széltében, mi itt benn lakik -
Sőt: tölem dermedt sarkokig,
Éj-mélytől kezdve egekig,
Mértékek meg nem mérhetik -

S mit hozzáadnak még apák:
S ahol kezdődik a világ.

KIFEJEZHETETLEN

Mennyi a kifejezhetetlen! S én - ezer mód
Bénult: süketnek, vaknak mása itt -
Hagyom, mint megy sok izgalmas dolog s csak
Hogy átfut, érzem villanásait.
Minden elmegy, mi legszebb, lehetetlen,
(Mi az: mind kifejezésen kívül!)
Pedig a rejtelmest szeretném én, mi,
Hogy szóba csald: hozzá se érsz, s elül.

Mint mélyi lények, - s te bűvár-mód abban, -
Áramlanak benn titokzatosan,
Rejtek-csendből rejtek-csendbe, s csak ámulsz,
S előttük s mögöttük éjszaka van,
Titok-világ. Hát még, hogy nem kívülről,
Fedetten nézem e bolygó rajok
Táncát, de ez a mindent-rejtő mély s e
Megfoghatatlan sok: magam vagyok.

Itt hordom e tengert, ős-ősvilágból,
Mely életét éli benn csendesen,
Teremt, enyésztt sok titkot, furcsa mindent,
Mikről, ki hordja, nincs sejtelve sem;
Csak néha rezzen, mikor árnya rémlik
Föl egynek, s nézem pillanatra itt
Belsőm mozzant színét: mint kontinensek
Szélén az Ismeretlen partjait.

EMBERŐRZÓ

BALJÓS JELEK

Hogy gyűlnek, gyűlnek az iszonyatok,
Mint úzhetetlen felhő közeleg!
Egyik is fegyvert rázva, másik is,
Csak békülésre gyérek a jelek.

Ilyen tudattal élni hogy lehet,
Baljós sürgést látván csak mindenütt;
Búval tölt sok szép kezdés, indulás,
Gyermekek nevetése szíven üt.

És mind csak védni készül önmagát,
Mondván, hogy nyugtát orv szemek lesik,
Míg nép s nép - élni épp elég nehéz -
Békén egymással küzd, tesz, dolgozik!

Csak pár kalandor, ki nem nyúghatik,
- Végig a földön, történelmen át -
Ki bajt ver folyton, népeket kavar,
Naggyá így fújván hitvány önmagát.

Egyetlen nép sem óhajt háborút,
Hagyván munkát, családot, életet -
Hogy öljön! S ha „győz” is: mi? - Levegő!
Ha nem lesz csonk utána, megvetett.

Nézd, múlt csaták élő emlékeit,
Kiket rossz ügy hadakba rángatott.
Ügy, mit gyűlölünk, ha rágondolunk,
S hőstét úgy nézed, mint rút állatot.

S óh, szörnyű, hogy még így van! Hogy a föld
Még rosszra készül: s tanulság mit ad -
Semmi. - Nagyok, indulatok, hadak!
Hol kezdtek - a csaták ellen csatát?

LEVÉL

Förtelmes kor, barátom! Gúny az erkölcs,
Bolondul, öl, foszt, dúl az ember-állat,
S már mese szinte, hogy jobb is kerül, bölcs,
Míg mindenek már únva rántsz te vállat.
Eszmény, tisztesség: kelletlen, gödörbe
Szánt ebként, min métely von ronda leplet,
S már cél csupán az élv, telt tárca öble,
Szép plánta fül, s gazokban gyűl a többlet.

Jó fogy és gyűl a gaz, - vagy csak te érzed? -
Hahotáznak, nyelnek, majd belevesznek,
Úgy nyargalnak, falni a pénzt, a mézet,
Bőg pokla már, sarkig nyílván, a testnek.
Csikland a vers, könyv, új szinpad kerít még,
„Kappan-vén majszol moly-matatta régít!”
Ha nem látnám, messze körül ez int épp,
S még rosszabb: azt hinném, reánk a vég itt.

Ne félj! Közös kór, min benned a vér hűl!
Shakespeare hogy írja? „A hold túl közel jött
A földhöz: és az ember mind megőrül”!
Az ürbe száll, - s még sárba-fült vak ördög!
Óh, hol a kor, hogy már egyképp haladjon?
Gyors égbe-szárnyalása megzavarta!? -
Majd eszmél: hogy új föld kell, méltó otthon,
S új ember, méltó, nem rút, régi horda!

HATTYÚ

Mit érez a hattyú, amint körül csak
Megfagy a tó s már moccanni se tud
S csak néz a vad csudába? Így merül vak
Éjbe szavad - s eszméléshez se jut.
Él a fényben, s kinn zajlanak a dolgok,
S a világot egy szörny csak felferi,
S majd - „rendberakni” - rémuralma villog,
S megfagynak az idő tengerei.
Óh bús hattyú, ki ott bámulsz a tóban,
Éltünk mi is, emberek, ily csudát;
Szeltük a mélyt, szállottunk magasokban,
Nem álmodtuk mi sem, mint fordul át;
Hirtelen jóból mint fordul világunk,
(Szárnyas- és ember-sors: egyként öreg!) -
Derűt, csöndet, jobb időket ha látunk,
Mások jönnek; szörnyek: „nagy emberek”!

„BÉKE A FÖLDÖN...”

Karácsonyfát cipel amaz; zsebében
Tán ott a kés, mellyel majd társat öl.
Bomlik az ember, ahány, annyi képpen,
S hol a béke? Gyilok mindenfelől.
És karácsonyozunk; gyúlnak a gyertyák,
Míg álarcot ölt az ál-szeretet,
Fényes mosolyt s nyeljük az este kortyát
S falunk: mert a jóság megszületett.

Eszembe jut, mint a víg zaj z sivajg itt:
Kőhida. Mint ült a hóhéri kar -
S egy fő szolt: Előbb végezzék ki Bajcsyt
S a többit, mert ő karácsonyt akar,
Keresztényit, békését, víg Jézuskát,
Milyet egy jó keresztény szív kíván.
Hurok nyikorgott, dörrentek a puskák,
Mártír zuhant a börtön udvarán.
„Béke a földön.” És van hány ilyen még;
Mikor lesz vége a gyiloknak itt
E vad földön? Karácsonyt ül a víg nép,
S a béke-ünnep vajon mit tanít?
Csak ajándék-versengni, inni, falni,
Míg holnap megy mind a régin tovább?
Oly bús ez, hogy belé lehetne halni,
És rossz komédiánál ostobább.

(1966 karácsony)

EMBER

Segíts, te Nagy, hogy elbírd az ember
Sok szörnyűségét, mert szörnyű az ember,
Rosszaságban s legjámborabb szokásban,
Hogy ne őrzöngjek tőle, s túrve lássam,
Mert valamiképp élni kell e földön,
S úgy élhetsz csak, ha a bölcs alku eljön.

Mert nehéz elbírní akárhogy is; nézd
E zagyva, léha, esztelen teremtest,
Tébolyával e maga-dúlta léttel,
Rondaságaival (s nincsen kivétel),
Mindazzal, mitől oly rossz élni itt lenn,
Mert iszonyú az ember, lehetetlen.

S már undor tölt sokszor attól, mi itt van,
Viszolyogván meghasonlott magadban,
Mert rikító, borzalmas, szörnyű és rossz
Olykor, mit emberben a lét elédhoz,
Tőle-csudáltban, vad, hangos divatban;
Add, te Legfőbb, hogy nézzem s mosolyogjam.

S mértéket adj, hogy: Ez s ez, mi igaz, nagy -
S mi rajtunk-túli, (hogy kérdés: te az vagy!)
S ennél alább vegyük, mit itt a szem lát,
Mint „emberit”: Jobb, ha elviseled hát;
Ki élni vágysz, ne mérj legfőbb ígérenyel,
Magad-túrón, s az emberrel szegénnyel.

Mert szörnyű bár, mit ez itt tesz, s az ottan,
De kit gyűlölnél, csak képzeld halottan,
Mint Aurelius mondta, a császár;
Ma megölnéd, - oly ronda sok, - de fáj már
A sorsa holnap, oly balsorsot érhet,
Ma van - s aztán nincs az ember, az élet.

Bajunk onnan: hogy van egy Túli, Képzelt,
„Szentek normája”, ezt kell, hogy elérd, nyerd,
S van benned is, s ehhez méred az embert -
De vedd, ahogy van, mérd ahhoz, mi ismert,
Útját nézvén: Nem égből, de ahonnan
Jött: Mennyivel több, mint volt a vadonban!

ÉRÉS KÖZT

Hát itt megint a nyár. Feszül a szöllő
Bőre, s már cukra duzzadoz belül,
És édes ízt gyűjt lassan a vöröslő
Körte s fényes kis magva feketül.

És száll az év, és fejlík rendre minden,
Míg dülnek-fúlnak az új háborúk;
Munkában az ős rossz, mert nyugta nincsen,
Mint lenne létünk mennél nyomorúbb.

Munkában a vén bűn, pénz, hatalomvágy,
Még józan szókbán is bújt örület, -
Ez már az élet? Tenni, mint a hangyák
E földön, mely vész-sors-járt terület?

A „sorstól” járt föld, mely nem nézi, hol lép,
Mint lábad megy, s gázol gázt, bogarat -
S hol oly véletlen, hogy vagy még, a sokkép
Ölő rosszban, s hogy ez vész, az marad.

S míg nő a nyár, hozván áldott gyümölcsét,
Szorong az ember: mint lesz holnapig -
S mikor dönti - *s mely ő csak* - sorsa szörnyét
S hatalommal, vérrel már jóllakik!

1967 JÚNIUS

Fölkavarodva, mint viharban a por
Forog a történelem,
Forr
A földnek nagy üstje -
Mikor
Lesz vége: küzd sok bús kérdés veled.

Mint ciklonban, táncol s bizonytalan,
Ami van.
Jól ragaszkodjon ma, aki
Szeret,
Van reá,
Van ok.
Mindúntalan
Nyilatkoznak bős vadállatok,
Kiknek kezén a kegyelem,
Hogy még életet várhatok -
Vagy felfordul-e holnap
Száz és száz millió;
Hallgatok, mintha nem is volna való,
Oly rémületes.
Hát ilyen rongy pár embermilliárd -
Hogy így rángathatja pár eszeveszett,
S hogy valaki még, ahogy tetszik neki, árt!
Kockán kis együgyű életünk,
A bútól, szégyentől bódul eszed,
Mert valaki, késői despota, akar játszani
Királyt,
S az ember, mint valami
Csorda, vakon tolong, tolong,
Mint állat, akit hajtának,
S már mindegy neki, hogy esik -
Kivéve, kik a hírlapot lesik,
Hogy mi jön,
Jó-e, vagy rossz nekik -
És minden felől a sokak
Zajgása,
A felbolydúlt világ,
Hadak,
Vadak,
S valami állati, buta, vak
Tehetatlenség; mit olvashat szegény: ennyi csak.

VÉSZ ELŐTTI ÉG

Mikor felhőit gyűjti a vihar mind
És egy szobává zárja be a tájat,
Intím közelbe, hol minden együtt,
Egymás keblén szoronganak dolgok,
(Hát csak vihar-tájt van eként az ember,
Félelmet gyúrni egymás melegénél?)
Be jó e percben e szoros közelség,
Mindenki eggyéhajolva az éggel,
Mely magas polcain alább-gyüremlik,

Hogy mint barlangba, zárja be az embert,
Hol ég, föld, felhő, táj, minden együtt van,
És a nagy zártság úgy szívet megindít,
Zsúfolt biztonság a közel viharban,
Hol a veszély már, mint zárt házi játék,
Míg az alacsony villámok dohognak,
De az eső esni se mer, csak úgy csüng,
Hadd maradjon egy kissé úgy, ahogy van,
E megtalált jó előkészületben,
Mert mindent rontana egy kitörés itt,
Semmi szükség, hogy vége legyen itten,
Ahogy együtt van e szoros közelség
S a felhők meg se mozdulnak, bezárván
Mi együvé jött, még így fogni mindent,
Boldog, szorongó várásban - a vész közt -
Mely forr, tart és küzd, hogy maradjon így, nagy
Felhő-boltok már remegő ívével,
Óva a roggyanástól az eget: s még
- Oldódni nyílván - a víz- s éj-sötétség
Iszonyú teljéből egy szem se cseppent!

KI ÍRSZ E KORRÓL

Ki írsz e korról: én itt éltem ebben,
S véltem sokszor: megőrült a világ;
De baj volt mindig, csak ma hevesebben
Hírlik, - mondtam megint, - új trombiták.
Ám baj van az emberrel mégis, érzem;
Egy nép ült, hallom, nagy bált, ünnepélyt,
Mert hidrogént robbantottak: s „egészen
Jól sikerült”. - Most értük el a mélyt!
El most már. - Hogy kificamult a szó mind
Lassan s ellenkező az értelem -
Nem új. Háborús lázt, gaz, buta, bus csínyt
Is ápoltunk, de ünnepélytelen.
Nem ünnepelt ember, mint diadalt, itt,
Hordván a hírt, melynél már nem lehet
Nyomorultabb öröm és szomorúbb; s mit,
Félek, óh jaj, majd még megemleget.

CSAK A DOLGOK MELLÉ?

Csak a dolgok mellé sóhajtani,
Ajjaj, aztán menjen minden tovább?
Ajjaj, te sem vagy az bizony, ami.
Lennél csak az, mi vagy! Báb vagy te, báb.

Sóhajtozó báb a dolgok szerint
Ahogy mennek; egy, ki megállapít
Rosszat, ajjaj, s tenne, ha tudna, mint -
De tudja: tenni kéne valamit.

Szegény Hamlet. S az örök „lenni vagy nem”,
A minden széjjel s a mindig „kizökkent”
Idő s mi vár: a sok, hogy helyrehozd.

S te nézel, ajjaj, sok aljast, gonoszt,
Mint nyargal az időtől hordva nagy-fenn -
S megállapítsz: míg dühtől dülva nyögsz bent.

EMBERŐRZŐ

Mily éj-mélyből, emberi-ember
Előtről jösztek, mellbelökni,
Vad szók! Únt diplomata-nyelven:
Hatalom, fegyver és a többi.

S mint süldőnek kukoricát vetsz,
Úgy dobálóztok az atommal,
Hogy a fül lassan belefásul,
Mint közönybe unt szó-malom hal.

„Atomhatalom” - zeng, hírek közt
Szövege a sokszor daráltnak;
Hallják a hallgatók, miközben
Reggeliznek vagy vacsorálnak.

Ez is „atomhatalom” lett, lám,
Az is; szépen felsorakoznak,
Mintha kártyapartira gyűlnek
S pár tippel: „Nem lesz ez se rossz nap”.

Együtt a „parti” íme lassan,
Felkészülődnek, ez s ez, ott s ott;
Közömbös bemondó tudósít,
Míg: „csavard át” - ásítva mondd.

Mert a Rém árnya csak még új, rém,
Unszolt bábtól gyerek se retten;
Hallod, tudod, mint volt - s lehet még -
S vak hit biztat: „Valószínűtlen!”

S „valószínűtlen” volt, mi volt, mind,
Szemed előtt ott bontakoztak
És nem hitted el, hogy lehet: s még
Ki szólt, mondtad „kárhózas”-nak!

S így tompulsz bele most is, ember,
Úntig sűrű jelek, hírek közt -
S ki vesztén sürgőt felriasszon,
Nem küld valamilyen isten eszközt!

ÍFJÚKOR

Kercsed, Dombró, Mohács: volt birodalmam;
Ott voltam jegyzőírnok én, mikor
Kilencszáztizenhatban bevonultam,
Nem kellett felmentés! Óh, balga kor!

Vad ifjuság! Pedig felém kinyújtva
Karját tartott a „közigazgatás”;
De lelkem már a dolgot, rendet únta,
Hívott a más, a nagy kalandozás.

És így voltunk mi hányan még, kiket vont
Az új, megúnt - s tán jó - dolgunk helyett;
És mákony-jelszó is hat, zsenge észt bont,
Tegnap-múlt rém így lesz ma már feledt.

Mert él a vad romantika: s ki erre épít,
Magleli, ki új s új rendet betölt -
S a „fenkölt” szót. S míg nép s nép békén él itt
Egymás mellett, holnap zendül, hogy „öld”!

Öld: tán kivel egy-asztalod terítve
S megtörlöd szád, s már hajrá! Neki! Lásd! -
Ki a bűnös?! Ki hajt? Ki megy? Óh, egy se!
Vajúdj, Idő! Szűlj *bennünk* változást!

„ISTENÜLŐ”

Nézd azt amott, hogy megtokásodott, mint
Akinek jól megy! S hogyha nem hamis
Érzékelésem s a valóra koppint,
Hangot is váltott - és más maga is;

Izgalmasan más. Mi a titka, isten!
Mi történt? Új, nagy fő-csuda? Egyéb.
Megsúgta nekem egy madárka ott fenn:
Előlépett! Ki jó, előrelép.

Eddig al-akta-tólnok volt a lelkem -
Most rajtuk ül, fönn. Bókolt buzgalommal,
Tisztelve porig, kit „megilletett”,
S lefelé gázolt. Hát nézd, istenülten!
Fő-stempliző lett! Fő! - Neki bizonynal
Megérte azt a hitvány életet.

A NAGY LÁNG

Édes iszony elgondolni is,
Hogy ő volna úr, a szeretet!
Mert, mi itt van, ingatag, hamis,
És az öröm, mint számkivetett.
Oly bús a legjobbak dolga is,
S oly nehéz megóvni hitedet,
Hogy fordulhat, mi rút, jobbra is,
S úgy légy, mint kit sors nem törhetett.

Mert fölének a sors vad fényt dobott,
Bolond csillag ránt baj-, rém-lobot,
Szép álmunk fut, mint szétvert sereg,
Uralkodnak szörnyű fegyverek.
Pedig, Isten, milyen jó volna is,
Ki itt még gúnyolt és megvetett,
Boldogulna - „úr is, szolga is,”
S uralkodna már a szeretet.

Szólván, az emberek mondanák:
Oly futó és semmi e világ,
Gazdagságok, pompák, örömök,
Oly bolondság a rang, hatalom.
Mondanák: egy perc tán s megszünök,
Futsz te s kit a sors melléd vetett,
S bánnád még, mi rossz volt, csúnya tett,
Mert, mi boldogít: a szeretet.

Javítani, hatva szólni itt,
Szánva nézni a Föld dolgait,
És már minden erőid felett
Tett-vágy vinne és könnyörület.
Mert az ember mint sóhaj fut át,
Itt e földön mért tombolni hát;
Sors megadja tápod és ruhád,
Tettek körét: s mit várnál csudát,
Dolgod töltvén, pálya-kereted: -

Csöpp pályád: De világot fon át
És tart láncán csillag-sereget
A teremtmő, tág, nagy szeretet!

HOGY EMBER LEGYEN

Mennyi rémség volt e földön s mennyi van!

Iszonyú ez a föld!

Iszonyú az ember és boldogtalan,

Tőle szörnyű e föld.

Volna az együgyű vadaké akár,

Tigris üljön fölé,

Nem volna uralma tán olyan sivár,

Mint most az emberé.

A vad, ha éhes, - az ember mindig öl,

Rettentő így a föld!

Oktalan had dúlja még mindenfelől,

Pedig be szép a föld!

Ülné varjú, ölyv, egy légbeli

Szárnyas sehonnai -

Melytől így zavarral volna még teli,

Nincs az a valami!

Vadak, vágatók ti, s víg vízi rajok,

S kiket rejt bent a föld,

S kiknek szárnya fönn a légben gomolyog,

Jaj, hogy ily bús a föld!

Ti szállók, kúszók s jó, bölcs vad: mi segít?

Mily nem-volt iskolák -

Hogy ember legyen végre az ember itt,

Jobb emberi világ!

ÉLET

Óh élet, annyi jó adója! hogy lehetsz

Ilyen rossz is, amilyen vagy, te vad,

Kedves! Egy kézből örömmel etetsz,

Másik kezéd borzalom, iszonyat.

Hogy szeretnélek, én rejtélyesem,

Ha lehetnél, ki vagy, külön, külön;

Nem álmodom, mit tartogatsz nekem,

Míg elbűvölve jódat szürcsölöm.

Gyanús vagy a jókban s a rosszban is,

Szájam hálás, lágy szavaktól meleg -

S háborúkat látok, úr sok hamis,

S már hül is kedvem, hogy dícsérjelek.

Mily sok gaz szopja legfőbb kegyeid,

Tombol az állat istentelenül,

S kit szent, jó, eszmény, igazság hevít,

Nyomorban teng sok, vagy börtönben ül.

Ez földünk! Élet, nézd! Mi szörnyű vagy!
Itt nem érdemelt kedv, ott siralom!
Nem is fogja be voltod semmi agy,
Te: gyáva, tört, - s te: minden hatalom!

Hiszen percig se él, kit nem itatsz,
Etetsz melledből; szent avagy galád,
Rögtön le hull, ha rá áldást nem adsz -
Lehellést se adj a gaznak tehát!

Ne éljen a Gaz! Te, ki úgy tudod,
Hordod magad, titok, fő értelem,
Ne legyen véletlen minden! Fogj pártot ott,
Hol a jó küzd! Szálljon rá győzelem -

Ki kezdettől küzd a rosszal! Mi van,
Nagy, hozzád méltó, a jóktól van itt: -
Légy társ hát! Győzni vidd harcaiban
Már emberség, béke szent dolgait!

FAJTÁK MENNEK

Fajták mennek, nem örök egy sem,
S én egy fajtáért sem sirok,
Ha oly galádul élt, hogy „essen”,
Oszlja - tán - jobbért folyt birok.

S tán még az ember sem marad, nem,
Miket nyert ész-csudákon át,
Rémmé váltva: egy szörnyű percben
Felrobbantja tán önmagát. -

Élet, te, Elv a végtelenben,
Mindíg teremő szellemek!
Hitetek tartson itten engem, -
Derék, jó hitek kellenek!

TÁGULÓ KÖR

1

Melletted emberek vannak, kiknek szeszélyed
Bánat vagy öröm!
Egy létük van itt, e melléd rendelt kis élet
És nincs más külön: -
Örjögésed vagy jód veled-rángva viselőd
Tőled szerencsétlen vagy boldog a sír előtt.

2

Száz lehetőség, sors, ember bukkan eléd, mint
Tárul a világ,
S várod - égve tán - ki társkeresve feléd int,
Rossz az árvaság.
És mily láncba léptet jó avagy balcsillagod,
Lágy kényszer játékán, ember, nem gondolhatod.

3

Mint vesszőző had, ver száz baj, s lényünk ezek közt
Szisszenve forog,
S mely forró mérget hűt, a társban lelteni eszközt
Oly szokott dolog.
Mint rabokba vásznak mással-köz bilincseik,
Egymásban a jók más rosszát is így szenvedik.

4

Egy léted van itten, - s perc az ember élete, -
Örülj vagy riadj.
Kin múlik, milyen, az legfőképpen társa: te,
Ki mellette vagy.
Rossz sors és gond: és oly sokszor az en-szenvedély
Egymásban főbb próba, és ezzel eszedben élj.

5

Rossz, baj ellen kapcsot les a szegény kis ember, -
- Hány, míg él, keres! -
És fojt az üresség, mint hab ha nyílt vizen ver
És a szél heves.
Mint ürbe s a szélbe kapkodtat a léghiány,
Így fogódzik egybe sokszor két nehéz magány.

6

Két sors így lesz, s jobban egy: s együtt - s a világgal
Font kapcsolaton
Így függ, rajtad át, s hú ember-kötelked által
Lét, társadalom!
Példádon is, s mint lágy hullám hullámtól lökött:
Növő emberség, mely élet jobban összeköt.

TEHERVONATOK

Idegen nevek és írásjelek

És idegen számok és kocsik,
A kontinensen, az államok között,
Mennek határtól határokig,
Árúk forognak, emberek, cserék,
Merre az ember lakik.

Mennek a hosszú, fényes síneken,
Kattogva, rázkódva, szorgosan,
Gyár, lázas, sürgő, cseréli, hordja
Innen oda, s váltván, mije van,
Napról napra, mint érben vér-cserék,
A föld száz dolga rohan.

Vagon vagonhoz kapcsolódva, hűn,
Mind hoz, visz, nem áll meg percre sem,
Zárt keblében, vaspántokkal kívül,
Hordja dús terhét rejtelmesen,
Árú s ajándék, forró-szív-pakolt,
Egy nyitja, más senki sem.

Fagyban, s arcok bő izzadása közt
Berakva s illesztve, vas vason,
Zakatol és döng: a munka ezer
Gyermeke hely s hely közt így oson,
Szemaforok zöld-, vér-lobjai közt,
Futván völgyön, havason.

Még a lelkem is belerendül itt
Mint dörög, csattog hatalmasan,
Néha csillagot üt ki, mint szalad,
Vájt kerék sínben, mély-szorosan,
Ember-sűrűs száz állomáson át,
Mint kinek gyors dolga van.

Nem ide szól s nem oda, de tovább,
Titkos táv s táv küld üzenetet,
Tűz-mellel fúj, fut a vas-hordozó,
S mint átalvetőn, a szintre vetett
Hosszú érc-pánton, nyúlnak a kocsik,
Hordják a nagy menetet.

Határokon túl, sorompókon át,
Vidámítón s rettenetesen,
Mennek az örök mindig-rohanók,
Ne álljon, mi van, egy percre sem,
Gyár, ember, föld, mint egymás lelt kezén,
Fogózzon szerelmesen.

Óriás küldönc-utakon eként,
Hogy mennek éjen át s nappalon,
Kimerültségről nem tudván soha,
Néha duplán, szembe-vonalon;
Óh tágasterű Föld, lét! Perc se, hogy
Állna e nagy mozgalom.

Honnan ez mind? Mily ki nem fogyható
Tárból, hogy nem jutsz lélegzetig -
S már más jön. Örök láz, roppant roham,
Munka s vonat; szép meneteik.
Emberen túli erőfeszítés
Így bírni erővel! Üdv nekik!

Erőnek, észnek. Egy megkezdve sincs -
S a más terv, munka, már születik.

ERŐMŰBEN

Bámulat ül meg! Tükör és tükör, mint
Egymást visszfényli. Csillogó, csiszolt
Acél s kristály, mint dísz, üvegteremben -
S hol dong, dohog a Volt
Százszoros árama! Legyűrt gigászok
Tört tombolása a roppant robot
Nagy ritmusában: és rajta úr egy, ki
Kapcsot nyom itt meg ott.

Félelmes, nagyszerű! Ember, be hős vagy
Itt! Mint nézem, melletted új hitet
Teszek megint. Erő, hogy zúg hatalmad
S mily kiegyenlített.
Szellem, mily nagy vagy! Bennünk is ha tudnál
Így fogni száz vad ösztön-óriást,
Mint ott, amaz! Világ-erőkön úr: s még
Nem magadon te, lásd.

Egyetlen ember, mint halk műteremben
Nézd, mint tesz-vesz, kapcsot nyom ott meg itt,
S dohognak ujjnyomán az óriások -
E rend már iszonyít.
Mily roppant szörnyeken is ülsz te, ember,
Elméd már hová felemelkedett!
Egy emberke jön ott, megy: s mint marka száz
Gigászt fog, fütttyöget.

Óh ember, itt vagy nagy, nem a hadakban,
S hol visz körmönfont „nagy” politikád,
Itt, a teremtésben! S büszke erőnk már
Mire nem vetsz ígát!

Óh, mily elmék vannak s mily alkotások,
Doromboló gépek halk rendjeit
Nézem s nyögök. Ha ily értők vihetnék
Ember, más ügyeid!

Íly biztos, pontos, szép s minden ízében
Fínom s erőteljes művek gyanánt
Forogna az ember dolga s ily gond javítna
Ahol valami bánt.

Békét, munkát, szép összhangot a rendben,
S mint a szörny zúg: s ott az nyomja gombjait -
Tehesse vígan minden s mindenki, mi
Az ember dolga itt.

ÜZENET SKHERIÁBÓL

ÜZENET SKHERIÁBÓL

„We are such stuff
As dreams are made on; and our little life
Is rounded with a sleep”
(Shakespeare: The Tempest)

1

Hogy elmarad sok útam a Valóban,
Elképzeltem, még nem látott tájakon,
Ha fájnak, könnyebb megnyugodnom abban,
És bölcsen venni int elég okom;
S hogy nem tőlem függ, csökken a sovárgás,
S tompítják csöndben a munkás napok:
De van vágy - mit halk megnyugvás se vált - más,
S mentséget a szükségtől sem kapok.
Hogy nem jártam itt s ott, nem fáj naponta,
Bölcs lettem s tán fáradtabb is, tudom,
Mi bánt: hogy kedvem kalandozni lomha
Már ott is, hol könnyebben utazom;
Száz tájon, s itt csak, olvasmányaimban,
Mint mindig visszatart sok semmi-ok,
Míg polcomon ott nézem néma kínban
Sok könyvem, mit lassan nem olvasok.

2

Hogy vágyom átvágni kinyúlt karokkal
A kék időn! Sok táj közül melyik
Hívóbb: míg itt számomra a ma meghal
S szomjam a messzi kortyával telik?
Óh, milyen ég, föld, mese-tükrü szép hab?
Bolyongjak ott, maradjon e világ! -
Mily kristály-csönd, illat, száz tiszta kép, nap -
(Könyvtáblák közt bezárt milyen csudák!)
Önkínzó játék, mit ál-fájdalom szít -
Bolond vágy s visszatartás! Hát mi fog,
Hogy elmerülj abban, miért e szomj itt? -
Ma még hagyod. - (S hogy hagyod, mindig van ok!)

3

Egymás mellett ül a való s a képzelt:
Melyik az élet - s az árnyék ugyan?
Idézz sok nem-múltot, kit itt a vég nyelt -
És árny-senkit, ki itt élön ma van!
Álmok mellett a nyers, nagy-hangu élet,
Amely magát valónak képzelet -
S csak az marad meg, mi szellemivé lett,
S mit *holnap* gyűjt majd, szép-szomjival teli.
Mint hó nyár ég s a rét, a méh-zenés zsong,
S lágy szorgos lázban szűrt szín-méz etet
Majd új s új rajt: Éld, mit vég nem enyész: jónk -
Múlóban az örök tenyészetet.

4

Való! S mit fognál meg abból, mi itt van,
Arra méltót, hogy holnap is legyen,
Hogy azt ne mondják, hogy nem élsz korodban -
Hol örökíteni-méltó „szívügyem”?
Vagy: „szörnyű kor” - írjam? - olcsó rövidség!
S tán írjam ezt csak, s mellé dátumot?
Túl egyszerű mindenkép. Van jó is még,
Költőnk - mondják - valónktól megfutott.
Volt jó e korban, úgy van, sok törekvés,
Embert féltett, a békén csüggve sok,
Költő és bölcs: de hangjuk bizony elvész,
Messzibbhatón szólnak a farkasok.
Silány az ember, vak, süket a jobbra,
Csak rosszat nyelnek vad ösztönei,
S csoda, hogy van „jó”, bár fogalma kopva
S „naívság” - versben is - említeni.

5

Óh Föld! Megvallom, mint itt állsz szememben,
Eléred lassan hírhedt Szodomát!
De, itt mi volt, nincs arra példa ott sem,
S csak tegnap még: s okultunk? Nézd a mát!
Viszályok, rémtettek, vad készülések,
Ki látja, nyög csak, gyámoltalanul.
Múlt, példa: semmi, nincs szava az észnek,
Ífjat vén fűt, a jelen nem tanul.
„Túl az erkölcs világán” hát az ember?
Helyébe mást vad bölcs nem hozott;
De, már ha így van, „ha per, hadd legyen per”,
Hová került, most támolyoghat ott!

Míg új erkölcs nem jön: - s tán sikerül még -
Vagy élünk, minden erkölcs, nélkülöd? -
Óh, de mi ez? - Ülök, s mintha repülnék!
Fejem zsong; köd... Mily bűv fog, szédület?!

6

Aiaié!... (S honnan tudom, hogy te vagy?) Lám,
Már partod érve szántom kék vized!
Vagy zöld, ki tudja? Szemem káprázik tán.
Vándor vagyok, s nem gályán-érkezett;
- Nincsen hajóm, szegény poéta, - honnét,
Nem értenék úgy sem, ha mondanám.
Boldog táj! Boldog, mert helyed a nem-lét,
Mint itt nekem most új (álom-)tanyám.
Hát megszöktem, mint egy mesében, onnan,
A föld-világból, hol csak fogy a fény;
És ágyúk szólnak, mintha unalomban,
S ölnek minden nap, s meddig, nincs remény!
És nincs jogom talán itt élni, szebben,
Ki annyi rosszról *ott* nem tehetek?
Hisz küzdöttem, megtettem, mit tehettem, -
Attól, mi ott van, már lelkem beteg!

7

Aiaié! Tündér Kirké s szép szigetje!
Vándor vagyok, itt vagyok egyedül.
Varázsvessződ nem bánom, cseppedet se,
Tudom bár, egy kortyától bűvöd ül.
Szörny lett, ki ivott s kit pálcád suhintott -
S így ellentét. Bűvödben hiszek én;
Költő vagyok, föld-tájt, s ki jóra int ott -
Mint *eb*, ha szól. Üss: s *ember* leszek én!

8

Nagy-bűvü Kirké! Nő-cseled be régi,
Pálca s csöppek, - e készüllet minek?
Ma csak ránézz, nő, s állat lesz a férfi,
Inger a szép csak vad szemeinek.
Vagy tudtad ezt, istennő, s hogy ne játssza
A mindig-egy-cél szent komédiát,
Tetted, hogy az legyen, mi, egycsapásra,
Őszinte színváltást szülvén csudád.
Karámod nyüzsgött így a farkasokkal,
Kutyákkal és majmokkal - ki milyen, -
S így láttad, kiben mi lakik s hogyan csal,
Bár vak is látja, ki ember, ki nem.

Gondolom, tán nem vonzott e silány had,
Bár árva szomjad egyre rákapott,
S hazudott ő is, mint szokták, nehányat,
S futni kívánt. Ősi, s új állapot.
Bálványt csináltál egy jött-ment alakból,
Nem voltál könnyed, mint ma lányaid,
Kik nem szönek „kázust” ebből vagy abból,
S pirulsz már, nézve egynehányat itt;
Hogy lógnak, csüngnek a férfin, s az utcán
Mit nem tennének, hisz „moderne” ők.
Egyen csüggfél te: s elment kutya-futtán.
Új nők, új erkölcs. (Óh nők, régi nők!)

9

Jó Kirké, én nem futnék, ha tehetném,
Zárj disznók közé (látok eleget!),
De köd vagy - bár látlak, s élőbb te, mint én,
S élőbb, mint tájam, e bűvös sziget!
S már hab visz; - s mily gyorsan! - csak messzi fátyolt
Látok s tűnt partokat, mint mormogok;
Szürkül a lég, mint egy kény mind idább hord -
S tartják fejem már józan könyv-lapok...

10

Óh ébredés! Hol már fénytől s a habtól!
Cikket kell írnom, mely, mint rém, megül!
S ott egy boríték, s benne, mint parancs szól,
Roppant: „Megjelenés föltétlenül!”
Versről beszél majd egy tanszéke-tisztelt
Tekintély, - az kell, nem álmodni kell,
Költőm! (Kirké! hol voltam - perce sem telt! -
Lennék még ott, bár disznókkal, s mivel!)
Lapunkat nézem. No, még háború van,
S egyébként: „Béke”. - Húzzák hosszasan;
S jelentik: ennyi csonkában s halottban;
S lapoz az ember... „A lét hogy rohan” -
Mormogsz közben; milyen rövid az élet,
S mennyi beszéd; s csak ölnek itt meg ott,
S „leszerelésről” tárgyalnak. Hány év lett
Belőle! Ez téboly már! - suttogod.
Be szörnyű a világ, s ennyi svihák közt, -
Fut át rajtad. Óh, de nem mind svihák,
Hány bolond is van (nyögsz); ám te ne játssz csősz,
Benned is vannak - és bőven - hibák.
Te sem vagy jobb bizonynyal „a deákné
Vásznánál”, (s ha nézzük szívünk, agyunk,
Mélyen, őszintén: tán többé-kevésbé
Szemenszedett - nem istenek vagyunk.)

11

Nem istenek, nem. - Ma semmit sem írok!
Mit bánom én, ki orrol, és ki nem!
Gyűlölt próza! - s mihez hív a papír ott,
Jelenjen meg az ördög! Az nekem,
Mint mikor hajdan tanteremben ültem
S kívül intett a nagy, hívó világ;
Hát tűnj még kissé - és ha percre, lelkem -
Ám térben és időben legtovább!
Óh, új álomban! és megint olyanban
(Tán visz még!) élön, valókon kívül,
Legősibben - és legfiatalabban:
Hó-fény s örökzöld. Egyben, egyedül...

12

Óhaj? - Varázs! Lám, mintha szárnyrakapna
Vállam gyors széllel, mely mint port, emel -
S már hol vagyok? Mely víz morajja, habja?
Hol voltam? És már hová jöttem el?
Mily kéklés ez? Türkiz- s ultramarinkék,
Milyent tárt rég elémbe Sunion;
Óh, belsőm, idd csak! S hogy bírod, szemem, még?
Óh, mily kény ez, lelkem? Mi hajt, mi von?
S mint válhat kétfelé egy-testben ember?
Lehet s lehet között hát semmi már?
Úgy van. Csak bírd *belső* terjedelemmel -
Hol lelked már lecsüng: ott van határ!

13

Költő, légy szuverén! Kor, táj ne kössön,
Amerre képzelet visz, mind tiéd,
Otthon, föld, lég, víz; s még ott se nyugodj: szállj,
Változz, légy egyre más, míg tart e lét.
Nincs szabály arra, mint méssz, s pózna, korlát, -
Minden határolt: a költő s z a b a d.
Válthatsz időt, helyet, szűk földi formát,
S ha kell, egy új földet szüljön szavad.

14

Új és szebb lényeket, mint itt e föld tár;
Lelkem, hát szőjj neked-tetszőbb varázst! -
S mi ez? Tél volt imént, most íme zöld nyár,
S mily tündér az? Szemed ne csukd be, lásd!
Vagy csukd be - arra, mi *e percben* itt van -
(Előbb még ott voltál Lágymányoson
S most itt vagy. Álomban hát, vagy valóban?) -

S most nyisd szemed: s mit látsz, lám, nem oson!
Ám: „ébren is álmodni tud a költő” -
(S most már melyik az „álom”? A való
Vagy amit álmodsz?) Ki szemed előtt: ő -
Kalypsó! Oh, rádismerek, te jó!
Hát nem hazudott költőd? Vagy? S e táj itt?!
Fák, tündér-barlang, mind igaz dolog?
Ogygié! E sok szép szinte fájdit.
Óh, nem megyek innen, míg meghalok.

15

Istennő, halld! - De te csak állsz s mosolygysz ott!
Mindig imádtalak, elárulom,
S szidtam Odysseust, a nagy bolondot,
Ki elment. Engem nem visz hatalom;
Még, ha örök életet se ígérsz tán,
Mint annak: - S mely vár tán, ha rög takar
S bírja a „szusz”, míg olyat írsz, - s meg aztán
Magyar „halhatatlanság” ez, magyar!...
Ott ülni polcon, tisztelt klasszikusnak,
Iskolák rémeként: mi jó ezen?
Toppot se tennék érte! Ámde, vannak
Kények, hogy mégis szókon csügg eszem.
Te ezt nem érted, bár költő teremtet -
S ezen a réven húgom, mondhatom,
Párezer-éves (s kor meg sem legyinthet) -
Múló-szült, ifjú-halhatatlanom!

16

Mint mondtam, örökléttel se jutalmaz,
Mit Zeustól kell kikönyörgened,
S hogy ő nem ingyen adja, jól tudott az -
S bár megérem lassan a hetvenet,
Csak hagyj itt élnem: verseim se ismerd,
Hiszen nem is tudom, itt hogy vagytok,
Itt, mindenem túl... Szeretem a tengert,
S nézvén, közben elálmodozhatok.
Tán apád is így nézte itt a száz-szín-
Váltású habokat, szelíd Homér,
Míg táncukat ujjal kísérte játszin,
Mint lágy-lejtésű dalt halk húr kísér.
Hadd nézzelek, tenger, örök-dalú: s tán
Benned mondja ki álmát a világ, -
Míg szarka szól túl a lombba-borult fán,
S keserű-édest hint az olajág.

17

Csak ámulok, lám, s már nem is tudom, min,
Az illattól, színtől elbódulok;
A boldogság, ha már belőle sok, kín -
S mi itt van, már embernek szinte sok.
S honnan jöttem! Mellettünk egy vasút fut,
Füst, nyútt talp-fák, korom, korcs gyepe, rideg -
És ez szép! Ilyen álmunkba sem jut,
Oly gyors váltás volt, hogy szívem beteg!
S e folytonos hullámverés, az ének,
S e mindig szóló szorgos madarak,
És zöldes tükre a sok tiszta érnek,
És szellők, mik simítva inganak -
Nem álom ez mégiscsak? Nimfa, mondd meg!
S ha az, hadd még, álmodjak egy kicsit;
Annyit szenvedtem, kissé hadd pihenjek,
Alig hiszem még, hogy itt vagyok, itt...

18

Itt vagyok? S hol megint? És Kalypsó?... Hol?
És én? Most ezt nem tudom hinni, nem.
S mily agy-tépő hang most? A telefon szól!
„Olvastad?” - hang. - Megőrültem, igen.
„Hogyne” - s nyögök; „Álom az ilyen. Az csak!”
„Neked álom! Szép!” - túl a hang üvölt. -
„Egy álom! Hogy mindenholnan kihagynak?
Téged? Jó!... De engem!” - Ah! Honi föld!

19

Az, - vagy mondd tán: az „irodalmi élet”!
S ez? - eszmélkedek, félálmodva még...
Van ott sok rossz - morgom - (bárhogy ítéled)
Sok író nem tesz úgy, mint illenék.
Nem értem, - fogom hangosabbra, zordan, -
Mert önmagunk-feddés nem vígalom;
Mindent tudta dolgát írónk a korban,
Példaadónk volt az irodalom...
Volt - fűzöm még: - Ma a legtöbb „haragszik”
A többire, de hogy miért, ne kérdd;
„Klikk klikkre”, - mert még van ilyen, van - és kik
Kívül állnak: rájuk azok, ezért.
S míg legfőbb emberségre hív a szellem,
Kapocsnak otthon s idegen között,
Korcs fajta-kórság él sokban s kever benn
Népet, már méltóbb gondban elveszöt!

20

Él a rossz múlt! - mondom, s már hangosabban -
Naponta úntat sanda csínyje még,
S mit hord, hát én is részesülök abban -
S ha nyíltan úzhetne, mint tette rég!
S nem így kisdéd játékkal! - Pár lenyelne,
Mert már mi fűt, az *Ember* dolga is,
Nemcsak fajtámé: s mely *egy* hangja lenne
Már egy össz-karnak, mely most dúlt, hamis!
És szűnne már a durva fajta-verseny,
Hol rosszabbul nem járhat senki sem,
Mint a kicsiny; faj-düh nem érdekünk, nem,
De: egy legjobbra törnünk közösen!

21

Az ember en-vérét meg nem tagadja,
- Nőtt még a hangom - és közel-fokon
Vagy messzebb, egy közös rögből fakadva,
Ki él és hal itt, mind egy-sors-rokon!
Hát szeresd népedet, s ne vak bolondul,
S ha más mást vall, abból ne fűzz viszályt,
S mi rossz múltból kísért - új, buta gondol -
Légy túl azon, s képzelt sebed ne vájd.
Elég a bosszú! - író, ezt ne tudnád? -
S a maradi faj-önzés! - Nézd, repül!
Hol már az ember? S te mesgyékbe dugnád,
Fajt s fajt, silány gyűlölet-örökül?
S mert így látok, vallok - nyelnél le engem?
Felhőt nyelsz, ki belém marsz, orv agyar!
Mondjam, hogy volnék, mint te, - ha külön nem,
Magyarnak is?! - De hagyjuk; csitt, vihar! -

22

Ki visszahoznál sok vadat, mi itt volt,
- Zúgtam már - s mit körmönfont máz bevon,
Előtted leggyűlöltebb, bárha titkold,
A tiszta, felsőbb emberség, tudom!
Hát ne légy csak Európába-beoltott
Vad faj, magyar, ős-kórtól mérgezett, -
Hadd a sok frázist, „bús magyar”-i voltod,
Benn s kifelé - s tenné mind! - nyújts kezet!

23

S ha „Álmossal jöttem” (*túl vén az emlék!*),
Vallom, hogy Dante hozzám közelebb,
S más, mint ki itt dúlt magyarkodva nemrég,
„Nyilas” - mondjuk. „Magyar”? Ember sem. Eb!
Véreb! - S keringne bármily vér erebben,
Vérem: a szellem, - s ebben idegen
Számomra nincs. Egy tette, hogy születtem -
S száz földi nagy szellem szülöm nekem!

24

Ez így van, - nem? - Vártam a telefontól,
„Halló”! - s lám, az amott választ se küld!
Hát falnak szóltam így? Megszoktam én már;
A másik ott túl lám elmenekült.
Sok volt neki; s istenments, hogy leírjam, -
Megmondtam, s jöjjön, mi jön ezután.
„Halló!” - még aztán valamit akartam,
S mintha bénulnék!... S egy hang szólt reám.

25

Szólt? - Bődült! - „Ezt nem úszod meg!” - üvöltött.
Mily hang! Csak valamely isten lehet!
S mi ez? Egyszerre vizet láttam, öblöt;
Visszafojtottam lélegzetemet.
Mi hát ez itt megint? Mily bűv szakadt rám?
Hang, mint ki hörpint... majd megint megüt.
„Most elkaplak! Csúffá tetted, te hitvány
Dicső Polyphemost, az *Egyszeműt* -
Poseidon-fit!” - S én: „Én nem, bizony isten!
Csak versekből tudom, hogy van ilyen,
S csak egy pár *vaknak* mondtam oda, - bűn tán
Ez ott fönn? Isten, bocsásd meg nekem.”
Hát ilyen messze ér keze ezeknek
Otthonról?! - nyögtem, mert a víz kavart,
A bor-szín tenger, s ízeim remegtek.
Megfog a bűsz még, és messze a part.
Ino, segíts! Asszonytól-szült - rebegtem -
S most isten! - s rajtam csak isten segít
Ez ellen, ki boritaltól veszetten,
Azért, mit ott beszéltem, lenyel itt!
Leukothea, másnéven, dicső szűz,
Ments meg! - S ő jött, s egy bűv-övet adott,
S így partot értem. - Hogy mondjam? A rém űz
Még, - s élem itten, mint jelent, valót!

26

Nausikaa! - (Tudtam, ő ott, a parton! -)
Mit is mondjak, oly szédült a fejem.
Vándor vagyok, mögöttem mennyi harcom -
S nem Trójában, sem más híres helyen,
Sok szigetet igazva, mint elődöm
A Leleményes, és asszonyokat -
Máshol harcoltam én, egy messzi földön,
S hősök közt, kik közt hős kevés akadt.
E partra hányt egy furcsa, ősi végzet,
(Újabban mi nem történik velem),
Hadd elmondjam hát, mint érzek szívemben, -
Nem vagyok itt, ha ez nem szerelem.
Nem vagyok itt, veled, és ez csak álom,
Nem is megyek innen, mint a bolond
Odysseus, s ki hogy elment, csudálom -
S ez nem álom tán? S nem lesz vége, mondd?
Nem röppen, mint oly sok szép, mit megéltem
Alva s ébren, s nap- s éj-változatig
Már tűnve? Mert, amit megélsz a létben,
Olyan, mintha az ember álmodik.
Nincs úgy? - Mily furcsa, hogy csak én beszélek,
S hallgatsz, mint mind, kiket így láttam én,
Mintha a szélnek szóltam volna, szélnek, -
S így az vagy, mint ők voltak: tünemény?!

27

Óh táj, föld, ég! - villant már át figyelmem,
Gyorsan váltott egyéb csudák között,
S mint cikázott szemem, nem bírta nyelvem,
Mert - mit láttam - máris átöltözött!
Óh tinta-szín víz, mint rengsz duzzadóan,
Hajók nyomán nyílván s zárulva majd,
Áthatlan mélyvel, melyben borzalom van,
S titok, mint hab habot egymásra hajt.
Vagy, mint fekete, sűrű ón mered meg
Körül, visszadöbbentő iszonyat! -
Hát megúsztam torkát a rettenetnek;
Ino! Hol vagy: innen hálám fogadd!

28

S ott, a hó-szín, lágy-csillámlásu város!
Hajók, dús kertek, márványcsarnokok,
Mint tükrök mélyén látva, félhomályos,
S mintha álomban látnám, úgy vagyok.

Sok nép - mind férfi - hó-szín öltözetben,
Fehér pompában, ünnepélyesen, -
S Alkinoos, legélen a menetben!
Ha nem *tudnám*, hogy ő: el sem hiszem!

29

Óh Alkinoos, úr nagy Skheriában,
Nem is hittem sokszor, hogy létezel,
Lányoddal, ki itt elvezette lábam
S ruhát adott. (S tán mondanom se kell,
S ennél világosabb valami nincsen,
Hogy én is színfehérben álltam ott,
Mit nemrég a kristály-folyásu vízben
Nausikaa mosott ki s szárított!)

Felség! Hogy látlak, mese volna hinnem,
Ha nem látna, mint én, épp úgy e sok!
Mily furcsa e világ, s benne mi minden -
Ki álmodná ezt, hol költő vagyok,
S hol nem sok álmodik; s ha néhány is tán,
Mégfoghatóbbról szólnak álmai,
Nem rólad. S ha együtt-voltunk megírnám,
Elképzelem, volna mit hallani!

30

S most szólt ő, mint kik vándort sohse látnak:
- Mondd, honnan jössz hozzánk, óh idegen,
Kik itt lakunk, legvégén a világnak,
Skheriában, az álom-szigeten?

És ki vagy te? Ember, látásra nézve,
S ha valamelyik isten, mondd, melyik?

Nálunk - kitől függ a hab csöndje, vésze -
Poseidónt, a Földrázót tisztelik. -
- Nem vagyok a Földrázó, óh király, csak
Egy költő; s még félisten sem vagyok,
De hallottam hírét nagy Skheriának
S hired, király, tetteid oly nagyok.
Fogadd tiszteletem. - S te a miénket, -
Szólt ő. - Dicső nép lakja, hős, hazád,
Mint nézlek! - S a többi bólintva intett -
S én szintén, elismerve igazát.

31

Mély csend lett aztán. Mind egymásra néztek, -
Most egy halkán megbökte a királyt,
S az szólt még: - Mégis, mely isteni népnek
Vagy sarja? S hol laksz, mely isteni tájt? -

S én: - Költő vagyok, a Földön, királyom,
Szűkebb hazám hiába kérdezed,
Nevét még nem hallották tán e tájon,
Mióta, légből, ez itt született. -
Szólt a király: - Ott a Föld, tengeren túl!
Nem álmok földje, mint ez itt, de más, -
Elképzelni se bírom. Vad elem dúl
Ott, harc, gond, mint kin átok ül, varázs! -
Bólintottak búsan mind, s erre én is,
Nézték tisztelettel a nagy királyt,
És aztán szólt egy tisztos arcu vén is,
Ki, gondolom, főpapi rangban állt:
Mi, mindenén túl, itt élünk nyugodtan,
Bár *álm*-föld ez, tér- s időtelen:
Gondolom, ez mind úgy meglehet ottan,
Hol bölcs megértés, szeretet terem,
Mikor minden úgy fut ott, ama földön -
S lehetne szép, mint egy álm-világ:
Mint ez. (Éreztem: magam-bölkve-költöm -
Mert oly igaz, hogy fáj s úgy szívbe vág!)

32

Hogy volt ez, hogy nem, egyszerre csak ültünk,
A kristály ég-kék nyílt fejünk felett,
S a borzongó-zöld, nagy tenger előttünk,
S hét kürtös fújt egyszerre dísz-jelet;
Majd egy herold szólt: Üdv! - Éljen e nagy nap!
Hogy nagy költőnk *örök-ként lenni* jött!
Ma (délben) háromezer éve annak,
S betölt neve minden teret s időt. -
Ámulva néztem: - Hát ez meg mi ismét?
S szólt egy, látván, hogy dörzsölöm szemem,
Mellettem, használván csend kis szünetjét:
Legszebb napunkra jöttél, Idegen!
Ma *Démódokos* születése napja,
Kit *Homér*nek hívunk költő-nevén!
Nézd! ott! - S én: - Ennek, századik ükapja
Démódokos, kiről olvastam én!
Az agg volt s vak! S ez?! - De intett a szomszéd;
Most egy vén, ezüst-szakállas, felállt,
S gyors kézzel futva egyszer még azon szét,
Amaz elé ment. - Most mi jött! Csodáld!

33

Homért láttam, a Rejtelmest, Egyetlent!
A tenger felől jött lassan amott,
Amerre néztünk. Csend lett, hirtelen csend,
Mint mikor a lélegzet is halott.

Óh, hogy írjam le őt! Oly egyszerű volt,
Mint bárki, aki jön-megy itt. Szelíd
Arcán - mondjam - mosoly? Valami (nem szólt
Még szó ilyenről, - hadd kísérlem itt):
Időtlenség! Képzelve, aki bírja,
Rá nyelv nincs. És kora: tán amilyen
Apolló (szobron): csak mint arra írva,
Több volt ezen „isteni”, értelem -
S fenség. S ezt oly „mindennapin” viselte,
Mint nap a fényt, magában hordva benn,
S hogy jött, oly derű szállt belőle szerte,
Hogy mosolygott mindenki hirtelen.
S most vénünk ment, és költőnket köszöntve
Egy fényes arany-székre mutatott,
S az a királyra, a sorban előtte -
„Hol egy Homér - király csak állhat ott!” -
Szólt Alkinoos, aztán odalépett
S a fényes székhez vonta nyájasan,
Mint ki nagy, ritka vendéget kísérget,
Félig álomban, hogy mily társa van.

34

S most szólt a vén, a szép-ezüst-szakállas,
Felénk fordulva, ünnepélyesen:
- Hogy mi ez ünnepély, itt tudva bár az,
Vendégünk kedvéért hadd hírdetem.
Háromezer éve, hogy zengte költőnk
Ílion harcát s az Odysseiát,
S benne szép Skheriát! - s az istenek fönt
Elrendelték, hogy *legyen* is tehát!
Legyen e szép hon (úgy tetszett a dal!) s ő
Éljen mindig ífjan e szigeten,
Lásson, ki vak volt addig, s dala - első
A dalok közt - mindig első legyen!
S most legszebb teremtménye dalnokunknak,
Dicső Nausikaa következik! -
Szólt a vén, lágyan odaintve annak, -
Ez ruháján simított, majd pedig
Füzérét hozta, övezni - a tüntet!
Mert messzetűnt az, ő oda se ért.
„Mindig rejtélyes volt!” - szólt egy s legyintett,
S a dolgon máris napirendre tért,
S a többi úgy... Láttam, mily megszokott itt
A szokatlan, száz hihetetlenig -
S már ottan álltam, amellet, ki szót vitt,
Míg az jött, hogy költőnk megjelenik...

35

Most szólt a vén, - a jelenés előtti, -
(Engem nyűgzőtt még e sokféleség,
S hogy nincs már, abba nem tudtam törődni):
Mi képtelenség nincs - s mi csuda még
Ottan a földön!? Fül hinni se bírja
Ha hallja, s fel nem fogja értelem! -
Mintha enkárán dolgozna, akarva
A drága, balga, vert emberi nem!

36

S egy más szólt: - Hallom, már a Holdba mennek!
S a Földön minden össze-vissza még,
Légűri koncát osztják már a mennynek, -
S száz szűk határ lenn, mint valaha rég.
S mondják, olyan szerük van, mit ledobva
Maga a Föld füstté enyészhetik -
S az ember egy rossz perc s vad dühe rabja! -
- Akkor nekünk is végünk! - szólt egyik;
Ember nélkül a Földön nincsen álom,
S mi úgy vagyunk, az ő álmaiban,
Bár tőle messze, hetedhét világon, -
Vagyunk: míg e fájó faj maga v a n.

37

Így szólt, s az aggok sápadtan remegtek. -
- Ha visszaméssz megint, kiáltsd nekik:
„Mentsétek meg az Embert!” - Kik jöhetnek,
Nem lesznek már ilyen szép álmaik!...

38

Én mondtam ezt már, vagy amott a vén még?
Ködbe folyik, - s otthoni táj körít.
Mit hallottam s mondtam, csak furcsa emlék;
Valami úgy nyom a szívemben itt.
Még visszamenni, egy pillanatig bár!
Nausikaa hol van? - Húlt helye sem. -
Itt volt, oly kéz-közel, egy perce sincs már:
S míg a világ, hiába keresem... -

(Vándorlásod való s álom között itt
Ha nem értik: mondd, nem érted te sem,
De - jelenségektől font, üldözött, vitt -
Úgy élünk, nyíltan és rejtélyesen.
Hát ne csodálkozz semmin; ahelyett tán
Jobb, ha a dolgok lelkét kutatod,
Amelyben minden elfér és lehet, lám -
Álmodva itt, s álomban: ébren ott.)

(1967 március)

A LEMENŐ NAPHOZ

NAPOK

Mint a futók, akik versengve futnak,
Szemük szűkült, szívük vadul dobog,
Megfoghatatlan rendjén egy nagy útnak
Loholnak a szakadatlan napok.

Hogy elvillannak, látod csak jóformán,
Nevet hord mind mellén, s míg olvasod:
Hétfő, kedd, s a többi, irama hordván,
Gyors, váltott képük már egybemosott.

Villámló, vak roham, s közé nem állhatsz,
(S hol rés?) hogy megtorpantsd e menetet;
Nem áll meg, megy csak, egy se adva választ,
Ha riadnál: tartson kis szünetet.

Végtelenből jött mind, s mégis belőlem,
Mint gyors-kéz-vonta nyúlt gombolyagok,
Vad kényetől rántva, s egyre perdülőbben -
Mert, mi elfut, minden nap én vagyok.

Én vagyok, én, mi így fut szakadatlan,
S hogy, percre, tartsd, ujjal se érheted: -
Hogy tűnni lásd csak, mint megfoghatatlan,
Idegen, gyors, fényes kísértetet.

FORDULÓ

Rezzensz, - s ha rejtve, - mint lépsz fordulón,
Mig új jön, és megy mind a régi folyton
Útjain volt és ismételt nyaraknak,
S hogy itt mentél, imént volt csak, a tegnap,
Merengve épp úgy rögzíteni-valódon,
Vággyal, mely oly új még, amilyen ódon.

Még azt is érzem, mit éreztem akkor,
Itt füzetemben a félbemaradt sor;
Egy verset láttam reggel, akkor írtam,
Folytathatnám, még a hangulat itt van;
Táj, idő: egy, mint a szem szerte réved -
S csak annyi, hogy megint ugrott egy évet.

Miről látod? Térben, tájban, magadban?
Tán, hogy oly sokra kevesebb szavad van;
Mert volt szavad, volt, s alkalom rá bőven,
S mi jön már, példáz: „Mint a te idődben”;
És másolat tán, új szavad ha támad.
Mást tudnál! Még? Mi volt? - Mi teutánad!

SZÓLÓSZEM

Beggyes bogyók, bőszt bűvökkal teli!
Ínyed meggyül, száz zsong, mint ízleli,
Hideg, szikár szód olvadva csobog,
Orv-láng-lakott, kis gömb-zárt gyógy-titok!
Száz csöpp bödönke, nedv-zsúfolta szem,
Tűzlobbal szántja a nap mérgesen.

Kristályán át, mely zölden csillogott,
Dühödt hév dülja a híg harmatot;
S földmélyi sókkal, s mi gyúlt s bomlik ott,
Folyó lángot főz, hogy nem olthatod;
Víz-színnel csalva csontodig hatol -
Itt zsongó gyógy, ott őrlítő pokol!

ŐSZI ESŐ

Kezdődik lassan az őszi eső,
Siratja a halottakat,
S mellemben sír a lélek, verdeső
Hangon. De ki halott, szabad.

Túl bánatokon és törvényeken,
Mindentől vadidegenül,
Fáklyázó csillagoktól fényesen
A roppant koporsó repül.

Jöhet villám, patak, úri vihar,
Dörgés: ki benn, szemet se nyit.
Erő, kény, mely nyugvókat felzavar,
Jöhet: elég! Ő nincsen itt.

BÚCSÚ

Tamási Áron emlékének

Fellegbe bújtak a fényes hegyormok,
Ahol tegnap temettünk, dől a köd,
És keserű szél dúlt panasza mormog,
Álom a tegnap, a fény elszökött.

Álom a tegnap, és már te is az vagy,
S én még megyek, utam parancsa köt.
Megy az utas, tájat, fényt, napot elhagy,
Barát, társ, hány jó már hátam mögött.

MÉLYEN AZ ERDŐBEN

Mily nagy már ez az erdő-zajgás,
Mélyen járunk már benne, pajtás!
Szól a hangunk mind komolyabban,
Régen vagyunk a nagy futamban;
Öreg erdőknek lelke áthat,
Sűrű, mély csend, halk férfi-bánat;
Fojtott, vak hang lelken át szól,
Vén fákon át, mint más világból.
Régi dolgok beszéde meghitt,
Ilyen beszédből más ha *sejt* itt -
Mint mit nap gyűjt s egymásnak adják
Táj, esti tó, vak hallgatóság.

S akárhogy is, ez jön avagy más,
Mélyen vagyunk már benne, pajtás;
Erdő-tájban, világ-csudákban,
Mélyen vagyunk már a világban.
Régi, új: - százszor s újra dallott;
Volt s van: vén mese, únva hallod!

ÁLOM S VALÓ

Gellért Oszkár 85. évére

Az álom hogy foly a valóba! Ott, az
Az Ilka-utca; és hol az a hely,
Hol a *Nyugat* készült? És a *Nyugat* hol?
S akik csinálták, hol pár, kire lelj?
Az élők, mint a pára, eloszoltak,
Árnyék borzongat kísértetien,
S ki itt taposta köztük azt az utcát,
Távol fekszik ő innen, betegen.
Itt az álom-tanya, s túl ott, az élő,
A szerkesztő, ki vitte dolgait,
S köztük az évek, hihetetlen évek,
S a kettő közt én itt bolyongva, itt;
Halk révületben, múltakat sorolva,
Arcokat s izzó, már hült napokat,
Mint aki régi, régi temetőben
Élőt idézni hantot tapogat.

Ilka-utca, öreg Nyugat tanyája,
És Sziget-utca, ahol ő lakik,
A vén szerkesztő; s kettő közt a költő,
A költő, ki a tüntről álmodik,
Sétája közben nyomokon merengve -
S hogy függ eggyé a múlt avval, mi van:
Költőnk, dús éveiddel egybekötve,
Hős láng, hit, s új, min csüggtünk annyian!

HALOTTAK

1

Mintha csak álom volna, hogy volt,
(Vad rejtélyét ki fejt meg)
Ott fekszik hány, ki tegnap élt, szólt,
Berda, Kodály, Gergely, Rideg.
Mint kellett, állták itt vitézül,
Mint rendjükben jó harcfiak,
Buktak vagy győztek, s küzdve, végül,
Most a sort hagyva alszanak.
Kikről rossz se képzelte volna
Hogy hangját veszi kény, ököl,
Most elfordulva fogja halma;
Láz, gond többé nem veri föl.
Kint bomlik a verseny, a durva,
Arcok, lármák, rideg szemek,
S kezük konok szájukba gyúrva,
Kemény közönyben fekszenek.
Mintha nem lettek volna sohasem,
Itt csüggve a sorson, hazán,
S most kurta pár-ujjnyira ott lenn,
Mint túl az Óperencián.
Ott fekszenek elhúnyva sorban,
E földtől idegen szemük,
Hidegen arra már, mi hogy van,
És ami szent volt, mindenük;
El-túllépve mindenén itt, mint
Kit kín-poklok értek, sebek,
Fekszenek visszahozhatatlan ott kint
A barátok, a kedvesek.

Ott, a világon kívül fekszenek ők,
S mi itt vagyunk még, rohanók, lihegők,
S láztalanok, hidegek a temetők.

Ott terülnek szenvtelenül, hűvösen,
Mint a világon kívül, oly csendesen,
Kik ott vannak, már nem szenved senkisem.

A világon kívül, életen kívül,
Ki-ki magában, csöndben és egyedül,
És nem szenved többé már, és nem örül.

Olyan egyedül most, sok volt, ami sok,
Az éjszakák most oly nyugodalmassok,
S a nappal változatlan, mely elsuhog.

Ott túl van mind és messze van a világ,
Csikorgó csönd, és szájba-fúlt némaság,
S kinnt vérbe s fagyba halt, kidőltig-csaták.

Nem rohanók a hírért már s lihegők,
Fájdalmatlan már, kisírt könny, temetők, -
Kik ott voltak benn: vannak - s nem ők.

SZOBROK

Kikkel éltem, hányan szoborban állnak,
Téren, síron, büszkén vagy félszezen,
Mint új ruhában az ifjú, vasárnap,
Hozzáfeszeng, hogy megszokott legyen.
Mily szertartásos vagy, - szólok emitt, ott, -
Add a kezed, mit nézel rajtam el!
Mit látsz vagy leplezel, miféle titkot? -
Mint ki sohasem ismert, egy sem felel.

Nézd, - Tóth Árpád, a farkasréti sírdomb
Fölött állván, egy könyvet tartva itt!
Miféle könyv az, mit szorítani így gond
Még hogy elérted a T ú l partjait!
Meg se moccansz, hogy látsz, mint régen, egykor;
Írást fogtál akkor is: versemet;
Negyvenhárom éve! Még szavad itt forr
Bennem: s pártoltad már nem ismered.

S amott te, egy lányiskola előtt lám;
Védszentje lettél, József Attila?
Be szúrósan, szigorúan meredsz rám,
Mint kit új rang tölt, dísz-hivatala!

Lágyulj hát, no! Mi a halál neked, hogy
Egyszerre így vad méltóságot ad!
Feledted a Japánt? Múltunk? - Szóljak akárhogy,
Rejtélyes lettél már, mint a világ.

S mély Kerepesben, bölcsként, méla zúgban
Mikes úr ábrás sírkövén tanít
Készséges ifjat! Csüggve, mint a múltban,
Hogy hogy szólsz, és nem hallom szavaid!
Mit tegyek, hogy halljam? S az ott, a kőben,
Az hallja tán, s hallasz te engemet,
Bárhogy szólok? S elér hang s figyelő szem,
Ha megtörtént majd a nagy átmenet?

Árnyak intenek meg nem foghatóan,
Kőbe írott jelképek, tűnt szavak.
Elképedve bámulsz: mi v o l t, ma hol van?
S mik ölelnek, vannak, csak látszanak? -
Hogy áll szoborban, képben vagy betűben,
Ki volt - és mindened tán - ez s az itt! -
Óh, ölelni egyszer, s végérvényűen,
A Változatlant, egy nagy igazit!

AHOL ALSZIK ANYÁM

Illat, amely jössz a sírok felől,
Ahol alszik anyám,
Ott, az enyhe hegy alatt,
Hol a bükkös homálya ködlik
A zöld-borulatú tavasz-időn,
Illatok hogy lengtek a légen át
Felém,
Mint vad szagukat árasztják a gazok,
Mert barna bokruk lerázta a havat,
És sivárságuk árad szurokszagúan, szomorún -
Nyers, messzi illatok, be érezlek én,
Mint az elhagyottság érzése, szálltok felém,
E kesernyés, kezdődő tavaszon,
Melynek szeleiben pucér szívem
Úgy reszket, mint aki rosszat vár hirtelen.

Ahogy száll az illat a sírok felől,
Ahol alszik anyám,
Akihez mennem nem lehet,
Ha fáj a világ
S bolyongok, mint a gőz, mely jön sírja felől,
S egy gazdátlanúság bánatával öl.
Mint aki elől
Becsukták a kaput,

Míg nagy utakra ment,
S messziről az otthon-táj szaga száll,
És vágy kínozza görcsösen,
Hogy forduljon vissza, de már
Hazamenni se tud.

Csak a sírhalmok illatoznak messziről
Ott az enyhe hegy alatt,
Hol anyám alszik és üzen
Fájdalmas illattal. Mert a szíve fáj
Hogy őrá az éj ült, lágy, szelíd halál,
Míg fia a világban tévelyeg,
Elvitte messzi út
És vissza már, hozzá, becsukták a kaput.

BÚVÓ

Feszültség friss szaka; várakozás
Setteng a csöndben, suttognak a fák;
S belsőmbe bujtó, új, vak inger ás,
Mintha csak most kezdődne a világ.

Sírok között, roppanó hantokon
Bomló, forró, robbanó hangokig
Nyílaz, forrong egy boldog borzalom, -
Mi lenn, nem az emberre tartozik.

Nem dolga az embernek a halál,
A sáros, örült, bamba idegen,
Mely marconán letaglóz s tovaáll,
Nem tud magáról - mint holt - senkisé.

Csak azt, hogy az élet: csak ami van,
A többi álom, legenda, talány,
Búvó-játék, cinkos, komolytalan,
Valahol felkél, ki hullt, valahány.

Valahol felkél - e nagy cselben itt -
S játszik: s már előbb s valóbb életet,
Gyász-próbán sírván: hogy kedveseit
Megérdemelje, kiket szeretett.

A DUNÁN

Szellős kirándulások a vidám
Dunán,
Hogy lehelltek frissen arcomba még!
S én még a régi volnék, de az idők
Lementek ám -

És hol vannak azok a hajók
S az emberek
Elmentek tova rég
Egymás után,
Mint a hab lehempereg
A Dunán,
A kéklő, ezüstös víz vonulatán;
S én lehetnék még vidám,
De a napok tova lettek, tova rég,
S a hajdani sereg,
Amikor kirándultunk, mint sok víg, szünidős gyerek
A Dunán -
S hogy lehelltek frissen arcomba még,
Ti, hajló, ringó, lebegő víz-terek,
Mint mikor tűntek a falvak, egymás után,
A lágy, szellős, meleg délelőtti Dunán,
És az ég kék volt s a part zöld-vidám;
S én lehetnék még, mint voltam, ma tán,
De hol vannak azok a hajók s az idők,
És sok régi jó és bús dolog,
És emberek:
Elmentek ők
Egymás után,
Egyik itt fekszik, a másik ott,
Elnyelték a temetők,
Távolok,
S csak emlékük leng föl: még ott tán, annak a vidám
Göndör-ezüst felhőnek hajlatán,
S tán ők intenek ott reám;
Friss szájjal ők lehellnek arcomba itt,
Mondják, ne feledd múltunk víg dolgait,
S én mennék velük s lennék friss ma is még, vidám,
De a hajók elmentek s a zászlók, emberek,
Egymás után
Tova, rég;
Elmentek, s én innen intek nekik,
Felfelé a felhőkbe intek itt,
Kik elmentek egymás után,
S én lennék még vidám,
S csak állok álmodva itt,
S nézem, mint a víz hempelyeg,
Mintha várnék még valamit -
Nézem az egymás után
Lefutó habok lágy dombjait,
A Dunán.

RÉGI HELYEN

Hány arc, szó, kép, perc rebben körüléd,
Imént-volt kéz, szem, víg raj, hova lett?
Emlékét hívom, nyomát keresem,
S mind mintha nem lett volna sohasem.

Itt zendült hang, sok - még közel - alak,
Élő, való, tán csak álmodtalak,
Elmém száz képe vagy, való s nem is -
Mint visszanézve tán életem is.

Hisz itt élt mind, tett, szólt, együtt velem,
Sürgő, betöltő és meleg jelen,
Együtt ringattak a víg, friss napok,
S visszanézek. S mi volt: csak én vagyok.

Itt állva most, egy perc meredt fokán,
S mi volt, ott túl: mint messzi tartomány,
Mit megjártam csak, átutaztam én,
S csak az emlék belőle az enyém.

Barátok, társak, messzi kedvesek,
Kiket - szemhúnyva - itt bent keresek,
Homályosan vagy tisztábban, a holt
Űrből, arcot s érzést lesvén, mi volt!

EMLÉK

Mindíg dalolt, bár nem sok oka volt
És talán éppen azért,
Az ének adott, mi nem jött soha, jót,
Megbecsülést, több havi-bért.

Jobb megbecsülést és kis pihenést,
Mit adna köz s a család,
Mert lankad erő, szív s az ideg, tüdő,
Szegényhez a lét galád.

Vele is köz a sors, s a lét be gyors,
S mint a szélfútt virág,
Fut a szépség, szalad, s ami így marad,
Csak fájó és puszta ág.

S még egy, mi marad, mint sírva mulat,
Sok lépcső, sok emelet,
Mit csillogni mos, hol száz talp tapos;
Dalol, s mellette feled.

Felejt, mi rossz, s mit entársa hoz,
Embertelen gondokat,
Jön egy napra más, s nem szabadulás,
Holnap, mi van ma, fogad.
Zord emeletek, hőség és hideg,
Csengők és lift és szemét,
S hogyha nem lohol, csöndes befőtt pokol,
Hol ő zeng bús, víg zenét.
Ház rácsain át, mint madár kilát
S zeng, sodrony közt, messze fönn,
Dallal, mit igény nem szőtt, zeng szegény,
Telt szívét megkönnyitőn.

JÁTEKBAN

Szép barna színt öltenek fel a dolgok,
Egyenletes őszit, de megy tovább
Minden: és van, ki bevégezte itten
S vonul, e sürgő fölszínnél alább,
Félrecsapva játékát, - vagy közben
Abból kiütve, - de mind meghalunk,
S folyik tovább a víg vagy szörnyű játék,
Mit nem értünk. Tán van felsőbb urunk -
S tán ő sem érti: vagy még egy, fölötté,
Kitől forgunk mind, szakadatlanul,
Kinek rettentő játéka az élet, -
De ki ott lent, mindenből kivonul,
Dacosan és hallgatva és mogorván,
S már tőle bármi bolondság jöhet,
Mint ki pofont kapott, míg ment a játék,
És: „Soha többé!” - lelt vad rejteket.
„Soha többé” - mert ilyen sérelemre
Semmi, mit nyújt, bármi jön is tovább -
De bús dacok, sír fölött meg nem állva
- Hogy tűnődnek - csak folyik a világ...

SÓHAJ

Milyen szűkek az évek,
Milyen semmi, míg élnek
Az emberek.
Futamuk egy virágnyi,
S nem szűnnek mégse rágni
Egymást: alig-szült és bolondos öreg!

Sivárban csöpp igézet,
Öröm ejt kortynyi mézet,
S eped szemed,
Egy kis jót végre látni,
Mert a futam parányi -
S beköpi sok gaz vagy ocsmány rettenet.

Tovább, mint egy virág van,
Te sem vagy e világban -
Óh, szorosan
Fogjon össze, ki él, mind,
Hisz jót egyformán ér s kint,
És mily nehéz oly sokszor az, ami van!

TÖRTÉNELEM

Cirádáit a lét rakja s lebontja
A tág idő „homokozó” terén;
Játszik az ember benne, mint a gyermek,
Száz játék és nyom, mely mered körém.

Mert huzamát egynek tán év ha tartja,
Míg márvány tár s őriz még rómain;
Ma játszó ércbe és betonba épít,
Nézi Karnak s Gizeh gúnyolva itt.

S akárhog is, örök a tér s a játék,
Játékosok mennek, új s volt hadak,
S új jelszavak jönnek, más-nevű játszmák,
Idők új kulisszái omlanak.

De áll a nagy Minden: melynek lég- és köd-
Terében (s mit elméd ha egybefog:
Láz-kép) - zajlik történetünk. Metropolisz nő
S hull, s Krisztusok mennek és zsarnokok.

A LEGFŐBB JÓ

Jaj, a halál! A miénk buta semmi,
A rém: azt rakni, kihez tartozunk,
Egy bárgyu sírba! - és előbb-utóbb csak
Jön a rossz. Mind nyomorultak vagyunk.

Azok, születve, - s még rosszabb az ember
Ráadás-mocska, gazság, durvaság;
S bármily szép a „derű”, élet-dícséret,
Rájössz, hogy nem ajándék a világ.

S nem könnyű másként élni, mint a legtöbb,
S ha másképp élsz, - mint mondjuk, - „emberül”,
Finomult lelkeddel megöl az állat,
A ronda, durva gyülevész körül,
Ha nincs öklöd; - s ha visszavágsz, olyan vagy,
Mint a többi. Jobb a túrt, néma seb;
S ha baj van e földön: a legnagyobb, hogy
Mint képzelnéd, nem lehetsz emberebb.
Egymás szomorúságát így csinálja
A halandó; a testi-lelki sok
Baj közt, és nem elég, mit még ráhoznak
A korcs kufárok, rossz hatalmasok;
S kik háborúkat gyújtanak, ha baj van,
Hogy az ne lássék a nagyobb között;
Ha oly világot élhetnénk meg egyszer,
Hol a jószág, az ész nem üldözött!
Pedig mindennek vége, vége gyorsan,
Ma valakit látsz s tündökleket
Ífjúságban, szemben: holnap eléd jön -
S szeme elfúlt, szép fénye elrekedt!
S óh sírni tudnál, úgy fáj, sírni, hogy vész,
S simítnád: s meg ki fogja az időt!
Mit itt tehetsz: hogy jót kérj, bölcseséget
És jótettet, szíveddel békítőt.

MEGHITT, KEDVES ÚT

Óh meghitt, kedves út, lágy por-illattal,
Nyár-szaggal áthatott! A béke mély,
Sűrű, dús zümjével teli; az élet
Betelt sok hangjával: mint egy nagy állat
Szája a zsákmányon. Nagy Élet, élj!
Szeretem száz zajod, mely sohse áll meg,
Szeretem lármád; vagy hangod, ha hűl,
- Csatád győző dörgése! - Csak a meddő
Sivár tengés, min lelkem nem örül.
Elég volt a halálból! Zúgj, dörögj, nap!
Víg utca, zengj! Ne álljon semmisem,
Mi telt, gazdag. Ez a világ - világunk,
Ez van: s egyéb? (Ha van: azt is viszem).
S mit töprengned? Itt vagy, hív: hát csináljad,
Keserűen vagy gyönyörrel, avagy
Bús daccal. Mozgás: az élet. Az Isten:
Élő mozgás. A Minden láza-képe, Te vagy!

HALK BELSŐ RETTENÉS

Mindíg van egy perc, - az itt s így utolsó -
S már nem jön egy:
Hogy mi van, fordul - s véled, tova minden,
S mi volt jó, futva megy.
Rend, csöndes élet, tevékenység és mind
Mi betöltött, fogott;
Hogy megfordul minden, s mi jön, nem sejthető sem,
Átmeneti állapot.
Mert egyszer minden véget ér, mi hogy van,
S így: megszokott;
Mert, ami van, az mindig rendkívüli,
S mint van, nem tarthatod.
S mindig jön egy perc - s ezt nyögöd - és amely
Most hoz fordulatot
Abban, ami van: és érzed, valami
Változik - s hogy, nem tudod.
Itt, ez a perc! Valaki szól, rádtekint,
Pár szó csak itt -
S balsejtelem fog, hogy indul valami:
És benned felsikít
A hang és mondod, nem engedem, mi van,
Résen állsz, fogadod;
De az a perc eljött, s le nem rázhatod
E gyors, orv pillanatot.
Mert kiestél a volt biztosból, s mi van,
Már reng, inog,
S mik voltak, a csöndes, halk, mély huzamok,
Mondjam, - egy perce? - sok! -
Valami megbillent, (ámde megfogom)
Mély rend, jó, halk napok, -
Valami lelkemben. Perc alatt csak? - ennyi sok -
S már nyugodni sohse fog.

A LEMENŐ NAPHOZ

Lemész, Isten veled, Nap! Bátrak napja! (Csak
Bátor méltó, hogy lásson.) Te lemégy
S maradunk a sötétben itt. De hogyha vak
Út s levegő köröskörül: te végy
Kegyedbe, *belső láng*! Csak téged lássalak
S még szellemiben! Fénysávval te védj,
Míg éjbe vesznek itt a földi vak utak.
Belső látás! A Nap szebb mása légy.

Mert szép a Nap s dicső a fényes nappalok
Lángja: de száll a fény, s egy perc s eloldalog -
Hogy álljunk majd e vad-vad szigeten,
Éjben s úri viharban, rémmel üldözött,
Mérhetlen, messze fároszok között,
Vakon, gyámoltalanul, süketen!

ÚJ ORPHEUS II

ÚJ ORPHEUS II

*(Az „Emberség tanúja” című könyvem 1961-ben
írt Új Orpheus ciklusához kapcsolódva)*

I

A szenvedély húrját megütni újra
S mely rég gyúlt, még folytatni azt a dalt,
És nem fakulva, láng-lassulva, -fúlva,
Hévben s a hitben még íznyit se halt:
Kell ehhez álom itt, amelybe bújva
Átélj csudát, mely akkor átnyilalt,
Varázst mutatva mágiádnak ujja,
A kedvest, jót, ki volt, még visszacsald?
Nem. Újra élni árnyék-képe nem kell,
Volt hőt híván másával jött meleggel,
Mint az, ki holdnál tűnt napot idéz.
Újonnan font vers régi szép bűvöltje -
Dalod teljében egy íznyit se törj te,
Mi vont, ölelt, vitt: még itt az egész!

II

Élet már, mi álom lágy képeként jött,
Való, mi kezdve, vers, játék, kaland,
Mit írsz, betelt jó folytatásaként szódd,
S célnál előbb vad, hős, szép, oktalant.
Új s más valónkat írd s több-magaként őt,
Társként a rendben s köz-napban alatt,
S nem veszve így sem, mint még nyerve fényt, nőtt;
Baj-próba tár arany-jót, folttalant.
Rajonghatsz ismeretlenért, a szépért,
Képzeltés-gőzben már szent csudaképp mérd:
Ember helyett vágyad ünnepeled!
Józan, derék ál-, vad fényt messzehárít -
De, hogyha mint rég, még hű szódba zár: hidd,
Ki bajban, sorsban él együtt veled.

III

Új Orpheus - mondod - az őst idézvén,
Mesés nevéhez fűzve versedet,
Tán ó-zenéjén gyúlva, tán az eszmén,
Hogy hű szerelmet éj nem törhetett.

De nem mesés bűvét elérni büszkén,
Forró visszfényén fonni hírt, nevet.
Csak oly érzést célzón, mely, sors verésén
Úrként, két szív örök kötelme lett.

Mi célzás itt s a névben vett előleg,
Meghozták évek: két egyforma hőnek
Állandósága, lánc, mely hordva szebb.

Megjárva, mint ők, éjt, mély-jaj-világot,
Pokol-bűvön lábunk ám győzve hágott,
- Kéz kézben, - baj bújt, s húnyt a ronda eb.

IV

A költő, a dús-száju, régi hol van,
Az aranyveretes szavú, a hős?
Alkony ereszkedett rá már a dalban?
Csak mérsékelt, mint mély-arany -s idős;

Nem csillogván szemnek, de tartalomban -
Mint értt művész, eszmékkal viselő,
Vajúdik, mint kimunkálhatni jobban,
Mert mély a lét, s mi szólni kész, erős.

És nyílni kell, ha nem többnek, ha egynek,
Sziv-oldó szók könnyülésért remegnek -
Ámultató pompák, s boldog-botor!

Lám, minden szóért helyt kell állni immár,
Higgadt való a tánc, a tarka szín: s már
Alján a szél alélt szirmot sodor.

V

Sokszor riadva kérdezem magamban,
Nem bűn irántad, hogy itt vagy velem
Életemben, e vad bolond vadonban
S miattad már elfog a félelem -

Mert hogy jössz hozzá, hogy vidd, mi bajom van,
Mily rend kívánja, milyen szerelem,
Mit sorsként hoztam istentudja honnan,
S mit mással osztva, bűn, istentelen?

Tűrnöd - sorsomban - dolgát a baromnak,
S kik létcélként tán engem ölni vannak,
Min szenvednem, csak miattad nagy ok.

De már ha így van, s másként nem lehet, lásd -
Ki tudja: tudja, mért leltük meg egymást;
S mi bánt: rajtam ne múljon, míg vagyok!

VI

A nagy világ-kalandban, mely az élet,
Helyezkedjünk el méltón, mint vagyunk,
Szövetségben: s ez legtöbb, mit ígérhet
Elérhetőnek sorsunk, csillagunk.

S ha lángunk hős korát szebbnek ítéled,
Féltvén költői fénylő szép szakunk,
Hát mért nem tarthatsz szépnek már elértet, -
Csak addig izzunk, amíg álmodunk?

Mért térdepelni torz kéregetőképp
A kegynek pitvarában, míg - dicső kép -
Arcát csak nézvén is, a szív remeg:

Míg halk-erős kény vad varázst lazítva
A tompa bűv-kört lágy lánggal hasítja,
Sorsunk futni lenn itt, mint emberek.

VII

Nehéz, fűszeres illatuk be feldúl,
A múlt napok mélyét ha mozgatom,
Mint barázda-sorok dús szaga bolydul, -
Óh izgatott idők, sok múlt napom;

Óh napjaink! Száz inger, kép, mely elfúl
Az emlékekben! Jónk, mely még uton,
Lázás, dús zűrzavar; még méze sajdul;
Szép volt? A jelen még szebb, azt tudom.

Nem csalhat orv, sok érzés rebbenése,
Árnyat vetni a beteljesülésre,
Számonkérve badar s vad álmokat,

Miket (hogya sohse légy boldog) egy rossz teremt bent
Mélyedben, - képtelent, száz telhetetlent, -
Miket józan valód majd megtagad.

VIII

Sok hihetetlennek tűnt, ami van már,
De nyerni hozzá még, új sereget
Sáncain túl szívem, e nyugtalan vár,
Kóbor, vad álmod mennyi ereget, -

S fogjon be mindent a bolond roham bár,
Nem tölt be semmi, ha nem az eget
Bírom, s azon túl, mit határtalan zár,
Többet vágyván - lehetetleneket!

Többet: s csak engem illető igényben -
Hogy meddig terjedek, versben, ígémbe;
Ez, melyhez semmi minden birtokom.

Egyébre kúsza portyáim lezártam,
Köznap lakója Te: velem a várban -
Álmok egén még tegnap csillagom!

IX

Zsuzsám, ha úgy szólhatna itt e versem,
Halk egyszerűen, amilyen te vagy!
De oly hangot nem lel a szerelem sem,
Így leghűbb versem hát bennem maradj?

Óh, s ha úgy jönne, hogy - gyarlón - lefesse?
Próbáld feszülve, szív, ízz, durva agy;
Arcban, lélekben tiszta, könnyű testben,
Feltűnni csöndes, szürkén-rejtve-nagy.

Mint illatok fuvalma észrevétlen
Áthat, betölt, s örülsz, nem tudva, még nem,
Az összhangban melyik uralkodik.

Halk méltóság, mélység-rejtő szerénység;
Veled: minthogyha otthont érve lépnék,
Közellétedben a nyugvás lakik.

X

Csillagon könnyű csüggeni, a semmin,
A röpke, rengő, rejtett fényeken,
S vad álmok leleményén valamennyin,
Mi ködbe írva kora éveken.

Belsőm valón csügg már, józan szemem, s mim
Megvan, meghitt, s jó, régi rév nekem;
Társ, kivel eggyé köt sok küzdelem, kín -
Hát nem főssz így vad szóktól részegen!

Vannak szívünknek rossz percei sokszor,
Kudarc, gazság dúl, vagy, hol élsz, a rossz kor,
Társ-jót bánt hányszor a mástól dühödt.

Első villámán izzanod lehet: - Mi
A mély érzés való képe: szeretni
Minden után még, mint rég, azelőtt.

XI

Kapaszkodjunk egymásba nagy szelek közt,
Együtt élvén lágy napok fényeit,
Így szép szövetség, s türelmed ne vetkőzd,
Ha tán rossz is, mit hoz az élet itt;

Mondd, hogy volt rosszabb is: s mint jódra eszközt,
Nézd csak, s mi lelkesen még fényesít,
Különben nincs értelme semminek. Győzd
A bajt: két jó egymásnak így segít.

Itt int célja s titka s hogy van a két nem,
Egyébként minden elkopik a létben,
Az első dühödés, vágy, vad-rekedt -

Mely - túltölt korszak - elfúlván magától
S vér-zsibbadva, a láz torladt szaván szól,
Nyíltához fűzve a legfőbb eget!

XII

Már éveket ívell a láng keresztül,
Gyökérben mélyebb, bár nyugalmasabb;
Rádült bajtól olykor szisszenve rezdül -
S benyelve mind, bővíti még a nap;

S a bölcsesség az év futama közt gyűl,
És súgja: óvd, mit itt kevés, ki kap;
S láng, füst tisztul, mint zúg időnk veszettül,
Belsőnk csak mélyebb és tartalmasabb.

Mélyülön jobban lélekben s időben,
S mint tőlem elmaradnak egyre többen,
Házam hozzád s pár hűhöz szűkitett -

Kik, mindenben nem-értve is, szeretnek,
S ki jóban-rosszban megértvén, marad meg,
S önzetlenül tesz mellettünk hitet.

XIII

Még egy könyvet szeretnék írni, mint megy
Időm, s e versek benne legyenek,
S ha nem leszek - s mikor jön sora, mindegy -
Legyen vígasz jobbak sziveinek;

Hogy jónak lenni jó, ha nem is int kegy,
Gyarló, üres: Onnan üzenjenek,
Ha élet-kalandom már messzi, mint egy
Rege, s nem látnak többé e szemek.

Onnan, e könyvből - most még hihetetlen -
Hogy itten jártam, éltem és szerettem,
És hogy jó társam voltál itt nekem,
Hívem, megértöm, őrzöm és barátom,
Ki itt e korban, mind vadabb világon
Éltem: únt, vad csudák közt idegen.

XIV

Dal, édes dal, ne fordulj keserűre,
Hogy itt e földön még sötétedik;
Gondolj a szárnyalásban társra, hűre, -
Jönnek napok még, jönnek fényeik.
Legyünk erősek, és mi rossz, legyűrve,
Nézzünk a nagyra; ki hisz, küzdve víg;
Kit lelke tart, nem nézve bajra, zűrre,
Magány, baj, gond azt meg nem törhetik.
Sok próbán, szenvedésen és vad éven
Át: még mi vár, megélned - és megélnem?
Égnek szememben a látott csudák.
Új, szép vitorlánk új hajónkra húzván,
Jöhet még sok jó, - vagy jöhet vihar tán -
Megértő lelkünk: rév s biztos világ.

VÉSZES ŐSZI SZÉL

Vészes őszi szél fúj, fogy a fán a levél,
Közelét jelzi már az iszonyat, a tél,
Szívszorongva nézem, egy fordulat megint,
A gyors múlandóság érzése meglegyint,
Minden dolgok hiú volta; oda a nyár,
Nemrég volt tavasz, s az évnek, lám, vége már -
S ezalatt mi történt velem? Mert a világ
Úzi játékát csak (hadak: s ha jobb - viták!)
Mi volt egy év alatt? - Írtam ezt, írtam azt,
„Énekek napközben” zárták le a tavaszt;
Voltam Velencében, ringtam az Adrián,
Rövid volt, rövid, mint ébredsz álom után, -
S máris útra zökkent az újabb év-menet,
Megy az év, hó vakít, sár-gőz lepi szemed;
Majd zöldül az erdő, és ősz jön azután,
S te csak lépsz a csendben, ámulva és sután;
Bölcsülő szívedben rettegő szeretet,
Hogy ki itt veled lép, legyen mindig veled.

FORDULÓK

Mint óra üt a megjelölt időben,
Kerek, várt fordulón hogy int az öt,
Úgy tűnsz föl a kanyarban ott előttem,
Nap-nap után. Idő, jó, megkötött!
Órák, helyek, szabott rend, jelenések,
Alkalom, mely újulva visszajön,
Mint az üres, vad-végtelenbe vésett
Jelek: vagy elnyel vak tér- s lét-özön.
Várások, mik létünk kibírni vannak,
Idő s tér, zárt táblákra szűkitett,
Bekarolt távja a határtalannak,
Hol kis külön világod épited;
Órák: kimért, hány pontja az időnek,
S örömök, mik, velük fordulva, jönnek!

ÖNÍTÉLET

Olykor bizony hogy elszökik türelmem,
Bolond szám istent, poklot emleget;
Tán szánva-értő szívet mégse nyertem,
S talán még nem szenvedtem eleget.
Másként tudnám, előbb, hogy zúgna nyelvem,
Hogy, mint mással, épp úgy lehet velem,
S mint balga semmin oktalan perelnem,
Mint szóljak, nyelvem inkább lenyelem.
Belátás, értelem, szánás, bocsánat
Lakja lelkünket, mert csak jön a bánat,
A furdalás: s belsőd nem könyörül!
Emberséget mi mér: az önítélet,
Így dúlt magunkhoz önvádunk nem érhet,
Úgy nézve egymást, értve, emberül.

ROHANÓBAN

Amíg itt vagyok még, fogj, szeress,
Hisz minden oly ideiglenes,
Oly örjítően elillanó,
Szívünk hát legyen hű, tiszta, jó.
Mint madár-raj, a nap úgy repes,
Elgondolni is rémületes;
Miben vagy, benne se vagy, s alig,
Mit fogsz még, mint felleg változik.

Hát ily röppenő-gyors-nyomorún,
Ne járjunk egymástól szomorún,
Éljük a nyert pillanatokat,
Már méssz, észre sem veszed magad.

Bután, kapkodva az ürbe, vak
Kezeid nincs mit megfogjanak;
Csak nyugvás kell, bölcs engedelem,
Mint álomban, elbűvölt helyen.

Mint válságban, s hol száz vész vonít,
Ki együtt-való, tapadjon itt;
S hol nincs mit tégy: nézd csak - nem ügyünk.
Láz? Varázs? - Együtt vagyunk s megyünk.

ÁLLANDÓ CSUDA

ZENGŐ ÉS LOCSOGÓ

Zengő és locsogó patakokkal duzzad a tájék,
Még tegnap mereven nyúlt tova, iszonyitón.
Ritka, fehér felhők közt játszik, bukdos az új nap,
S azt hittük, mi jöhet már, az a végtelen éj.
Mert mi az úrból ránkhuhogott, csak a dúrva hideg volt,
Szörnyű a sors, a világ! borzadt béna szívünk.
El se hiszem, vagy alig, hogy a rossz fut s végre derül már,
Mélyben is élsz te csak: az élet olyan nyomorult!
Annál jobban örülj hát most eme könnyű derűnek,
Friss, harmat-zamatos dolgokon újra vigadj.
Mert elnyargal a szép tavasz is, mint itt eme tél múlt -
Lelj a mulóban azért, bölcsem, örök örömet.

EMBER ANYJA

Asszony! Ember anyja! Nyugalom árad
Belőled. Mert nálad lel nyúghelyet
Fejünk, ha már eszmélni, élni fáradt,
Mint élni is tebenned született.
Béke s titok! Világnak ringatója,
(Öntudatunknak maga: a világ);
Lélegző, lágy sír! Élő-hantja hordja
Süket csíránk, s feltámadás: csudád!
Nagyobb csuda nincsen a születésnél,
S hogy újulj még szebben, van a halál!
Mint ki hátrább lép, hogy első szökésnél
Messzibb szökjön, mint ki versenyben áll;
Örök versenyben: s ki felfog, továbblök
Erős-lágyan tovább: asszony, te vagy!
Világ-tartó s -vivő; s mint nyel a vad rög,
Új létre válsz, te biztos, néma, nagy!
Hős, láрма nélkül! Csendes, csuda harcban
A vad halállal: és te győztes itt,
Mint tárja létünk, s új s új arcban itt van,
Anyánk, örök: s örök-új fiaid! -
Szemembe óriás kép tűnik ott fent
Ég s föld között: a szót rá nem lelem!
Két végtelen közt szilárd-egy, iszonyú, szent!
Asszony: egy, s mind, száz-nevű, s névtelen.

ÁLLANDÓ CSUDA

Állandó csuda nekem a világ,
Képtelen új s meg új;
Akár e lét,
Akár az ember
Dolgát ha nézem, - zűrös dolgait,
Gyásszal gyakorta! Mert nemcsak remek,
Bámulni méltó az, de mennyi hitvány
Ember-selejt csúfítja szép világunk:
Ám úgy, amint van, mily nagy csuda mégis,
Mily mesteri teljes egész magában.
Bámulni méltó, roppant, hihetetlen
Szerkezetében, lehetőségeiben;
Fejében Isten, lelkében pokol!
Óh, mily csuda az élő - és az élet,
Mely mindent mozgat, fűt, szünetlenül,
A sejt-paránytól a csillagokig
Nem ismer lankadást, sem pihenést,
- Csökkenvén a teremő változatban, -
Erővel szűlve, mint egy iszonyú agy
Dús képeit, mi színben, hihetetlen
Alakban, lázas álomszerű létben
A földön és a mélységben lakik.
S a lég lakói: az űr vak vizében
Szántó Leviátánok, képzelet, szó
Által ki sem fejezhető Napok,
Ikrázó fény-ködök, ez a seholsem
Kezdődő s végeérhetlen Világ!
Öröm önmagán, erő s hatalom!
S hol egy pont, melyhez érsz, s mitől megállna
E kapcsa-, kulcsa-, s vége-nincs üzem,
A mélytől égis, portól csillagig
Mindent betöltő mély, halk dohogás!
Óh Minden üteme! A légben hangtalan
Gépszíjjakkal az óriási rend
Egyforma, biztos, boldog moraja,
Örök, rombolhatatlan, víg világ!
Hozzád nem érnek bolond csínyjeink
S mivel az ember rontja örömet,
Amit úgy nyújtasz különben: csak ne volna
Magának ellene, de száz talányod
- Talányként maga is - élén, ahogy Te
Nyújtod! Csuda, állandó, új meg új
Száz csuda! Lét!

LÁMPÁK

Ti fényes lámpák a messzi hegyen,
Hogy szaglik onnan a mezei út,
Hol újra járok, mint zöldül az év,
Bokrosult szívem megférti se tud;
Tenger-nyelt éjek, mély-víz nappalok,
Szalad a tél már, pályája kifut.
Dal-tölt rigó-begy hullámszik le-fel,
Holnap próbál, aztán már énekel.

A vén csavargót, kinek dolga nincs,
Bíztasd, év, hogy derengnek az utak,
Hangzások lestén s éledő szagon,
S hogy kezd tombolni száz örült patak,
S mint érő bor reszket dongái közt,
Hét-héj bőrükben a fák zsonganak,
Ingert nyögven, törzsük-reszkettetőt:
Tél-vincellér, nyisd zárt-pince-időd!

ÓH TISZTA FÖLD

Óh, tiszta föld! Illatok, mik a fákból
Kitörnek; friss, nyers szagu levelek,
Természet üdesége! Zsenge, gyöngéd
Bocik szelíd tej-szaga; madarak
Meleg pehely-illat-cirógatása;
Szántott rögből párállva harapó szag;
S az érdes, jó dohé, ha mélyre ásnak,
S zárt verméből a gyökér levegőzik;
S az orrszorítóan sötét, fanyar szag,
A tüdőt-hűsítő vad-darabos;
És melléje - ellentétül - a könnyű
Láng illata; s a szívet-öblítő víz
Lágy hab-szaga, mint göndörödve csillog
S belsőd kristály-fürdőjéért eped
Tisztulni, mint a madarak ragyognak,
Minden kis tolluk külön gömbölyödve,
És a légből lágy mosás-szag terül
Megtöltve a teret; mint amiközben
Terítnek, s a patak kettőzve kéklík
A kékítőtől s égtől. Édes illat,
Mely szétterjeng az épp mosott ruhából,
S ha felveszed, boldogan szívja orrod,
Lebegsz csaknem áttetsző tisztaságban -
Milyen jó ez mind! Föld, fák, levegő,
Természet tisztasága! Túl a gondok
Boldogtalan, nehéz világán! Olyan élet

Kellene, mely az emberből kikapcsol;
A durva testi-gépi működésből,
Amely, mit érint, átveszi a húsna
Forró mérgét, lázas anyagcseréjét,
Az izzadó, nehéz robot szagát,
S min mind érzik, hogy küszködik az ember -
Amíg körül a bűvös, friss, nagy élet
Áradó, tiszta paradicsoma -
Csak pár lépést tégy. Zöldülő határ;
Természet tágja, szellős ege kékük;
S ártatlan szép vad fut, a lengeteg
Ligetes tájak, folyók, rengeteg!

MÁJUSI ZÖLDBEN

Mondtad, majd jobban rögzítéd magadban,
Hogy e gyönyörű hónap újra itt van;
Mondtad, nem lépsz tovább, de úgy csodálod
A virágot, a bokrot, ahogy áll ott,
Fantasztikus színekkel ékesen,
Szólván: maradj! Ne is múlj sohasem!

Csuprosak, kelyhesek, száz-szín bohók ti,
Itt vagytok hát csak; lássalak ragyogni
Ez új díszben; elöttetek megállok, -
Hogy nyeljelek, zsúfoljatok be, álmok,
Hűvös, élő, bársonyból szőtt csodák,
Hogy igyalak: s künn nőjete tovább!

Itt s mélyemben - a megállíthatatlan
Renden kívül - e szépségben, ahogy van,
E duzzadó kelyhek, szirmok, színek közt;
Alig jöttél, csodás: pompád ne vetkőzd!
Mondtam, ha jössz majd, megállítalak,
Ne fuss, mint rég, hogy meg sem láttalak.

Mert állnia kell a szépnek, mi itt van,
Óh, hogy száll! - mondtam, - a zord tél-kalitban,
Ha jössz, már jobban rögzítlek magamban,
Te gyönyörű, te gyors, megfoghatatlan!
Szájjal, szívvel, szemmel beszíva, míg
Vagy, az utolsó színig, illatig!

Hát itt vagy végre már. Hadd nézzem így hát,
Míg ihatja szívem, szemem amíg lát,
A megjött szépet, rózsát, zöld fa lombját,
Ídd szívem, szám, szemem: s ha rőtbe zsong át:
Élj bennem, csuda kép, így rögzítetten -
Kit látni már, a télben úgy remegtem!

BODZAFÜRTÖK

Mély, nagy, telt csönd; az ernyős bodzafürtök
Kesernyés, édes, izzó lelküket
Ontják a nyárba. Teng a szél a légben,
Langyos árján az illat elrekedt.
Csüngj, szél, füllj, illat, nyár, pillanat, állj meg;
Mély béke, tölts! Nyárnak elője még;
Pár hosszú hónap, fénylés és virágzás
S bennem is; mintha mostan kezdenék.
De már nem hordva sok fölöslegest, mint
Még vad láz vitt a nyers éveken át;
De túlcsap a nyár is hányszor a renden, -
Fortyant hőjét már elcsordítanád,
Lávás hő-poklát! - Mert gyúl, forr az ember,
Véled, hogy megváltsd, rád vár a világ:
S kevés bevált közt már mosolygsz: ha éppen
Nem ingerelnek a képzelt csudák.

ILLATOK

Méhkasok forró, fojtott illata
Kísért orromban. A fű már megért,
És méla, halk bú tölt a valaha
Öleltem kedves ködbe-tüntekért.
A méz-szín szénák, a meghitt mezők,
Gyermeckor, játszi, víg kísértetek
Jönnek még vissza. Már sávós a kert,
Egres-tők alvadt-rőten vérlenek;
Tömött-szép kontyukat bontván az év
Folynak már földre a georginák;
Szívig szívom a hévben főtt szagot, -
Szenvedélyes, mély, dúlt nyári világ!
Érettség, illat, mely már szinte fáj,
Öröm, amely halk kínba áthajol,
Hogy kifejezni már nem is tudod,
Mint a hangot, mely fönn szól, valahol -
Valahol messze, túl, a kékben ott,
Ég-távol és valószínűtlenül;
Mint ez az illat, mely honnan, nem is
Tudom, - lágy loppal a szívemen ül.

REGGEL

Szép mellényes madárcák, csuda síppal
A csőrükben, hogy köszöntik a reggelt
És árad lelkük, alig férvé bennük,
Mert sugarait röppenti a nap már,
S ők fényes tollal úsznak az örömben,
És tiszta gyémánt a fű, hol a nap jár,
És oly tündöklő friss, nagyszerű minden.

„Adjunk hálát, hogy elhozta a reggelt,
A nagy Varázsló, ki munkál a rendben,
Csillag tündöklött, most a Nap sugárzik,
Felkél a reggel munkára, örömré”: -
Tátong a sok csőr, hogy torkuk kikéklík,
Úgy fújja versét mind, mindent köszönve,
Kicsiny fű-párnát, mit nyomott az éjjel,
Új reggelről a halk madárka-álmot,
Az ébredés roppant gyönyörűségét.
Harmatfénnel, - reggeli csillagokkal, -
Földíszítve hogy munkál a teremtés,
Röppent fohással rebbennek a lombok,
S száz szárny nyomán száll a harmat, az áldott.

ÓH RÉGI UTAK

Óh, régi út és hely, annyi versemről meleg,
Tegnapi napok, még könyökkel ért közelek,
Simuljak hozzáam zárt lélekzet-szorosan,
Legyen még közel mind, ami volt és ami van.

Utcák, képek, dolgok, simuljak még idébb,
Tegnapban úgy lépjek, ahogy a lábam ma lép,
Otthonosan, mindent szemrevéve, kényesen,
Büszkén, csöndben tudva: itt van, mi az életem.

Ez a kis játék-út, szorgos lábaktól kopott,
Víg nap-rajzás, s nem is tudva, versembe lopott, -
S min szemem eljátszik, mint rajta-elrévedett,
Nyüzsgő színfolt, mint ez, tesz együtt egy életet.

Hol most bolyongok s más ily helyek s arc-közelek,
Kedves megszokottak, száz és száz élet-meleg -
Lágy sok képtől, mit itt nézek, száz más tájakig,
S minden-ember-láncig, mit a költő álmodik!

KERTI TÁJBAN

Ezekben a vad illatokban,
S őrjöngő, felmagzott gazokban,
Forró, kiáradt-mély-titokban,
Mig dúlt agyad szédülve lobban,
Szétömlő lég-szesz-ópiumban,
Rendkívüli, dús, furcsa kínban,
Hő méztől már kábulva zsongtan,
Be jó járni szagtól bolondan,
Lázzal, tűzzel, szesz-ülte agyban,
Mint aki már nem tudja, hogy van;
Dudvák nyers lelke dülva terjed,
Eper kél, hogy már ínyed erjed,
Egres hamvaszt, oly szaggal illet,
Gyümölcs-, gyült-kert-szag nyomja melled,
Erős, felvert, hév áramokban
Hirtelen így rámszakadottan,
Csak percre és már elsodortan,
Csak úgy egyszerű séta-sorban,
Nem várt, véletlen, játszi-gyorsan
Rámtört vad, szép illat-viharban!

SÁRGA LEVÉL

Agg Szigliget gombás fái alatt
Hév Szentistván úzi már a nyarat,
Zördül a lomb, vérsávval pettyezett,
Eszkendők fut, alighogy érkezett.

Szügyig jár a sárgában már a szél,
De az ég mint legtündöklőbb acél,
Csillan a száj benne, ahogy beszélsz,
Csillan a láng, lágy a szíved, hogy élsz.

Bodorul a levél, ősz szép jele!
Piros, cirmos ősz-szín: játssz hát vele;
S fákon, fűvön vagy földön nyílhat ott:
Vén, víg gyerek, játékként mulatod.

KÖNNYEDÉN!

Söröcskéjét, borát,
Ha együtt ül barát,
Ne irigyeld, rideg szem.
Ha ilyet nézek itt,
Zsongásuk részegít,
Melegüknél melegszem.

Ejtett bánat torát
Hadd örömük sorát,
Nem árt az senkinek sem.

Szók közt napi dolog,
S apró, jött-ment dalok,
Ajkak fél-zümmje halkan.
Lány-, asszony-csokrokat
Esti fény bontogat,
Virágozván mosolyban.
Olvadt-csillag-szemek,
Csöppent-méz-száj, minek
Nedve tűz. Éld, ahol van.

Hajh, keserves idők,
Szók, rémmel rettenők,
Hangjuk csak búra gerjeszt?
Ott az asztal s a kis
Bor; van öröme is
A létnek: te öleld ezt.
Míg sok siránkozik,
Költő, itt-voltodig
Szívünket kedvre gerjeszd!

MAGASBÓL

Hatod emelet huszonhetes,
Ez, melyben lakom, a kis kalit,
S egy nagyobbba: Fehérvári út
Harminchárom jelbe utal itt.

Budapesten, még sok-sok együtt,
Utcákká rakva szírt-magason,
Partjaik közt csobban, zeng a lét
Duzzadt rendje: most én városom.

Itt élek, mint más a többiben,
Sok kalit, millió s millió,
Kis s nagy pontban forró ércsomók,
Hordja, mossza a nagy lét-folyó.

Roppant pontban buzgó csuda szív,
S egy emberben és e földgolyón,
S óriás lét gyűjtő-pontjain
Száz s százmillió, mind nyargalón.

Egy nagy Egynek lökő ritmusán,
Rettentő iramban rengve mind,
Szét az űr úttalan útjain,
Mint száz utcán itt, ház s rend szerint

Mint a lázas, nyüzsgő városok,
Száz-, száz-lét-csomós tejutakon,
Melynek egyjén itt a Földön én,
Egy ponton, Budapesten lakom.

Egy kis pontján, egy utcában itt,
„Fehérvári út, hat emelet”,
Kis kalitban, mint beosztva ím
Állok híven hév tavaszt, telet;

Sorban, rendben, sok-sok más között
Nézek szét s mosolygok itten én,
Budapesten, e vad, rohanó
Minden egy kicsiny szegeletén.

„TESTAMENTUM”

Ha sajnáltad tőlem ezt-azt,
Nem is kérvén visszaadom,
Drága világ, tisztán érjek
Tőled vissza ama napon.

Mert volt itt bőven a jóból,
Ezüstöm az égi holdból,
Aranyom szín-nap-aranyból,
Visszaadom, vissza, abból.

Vegyétek mind, íme, tőlem,
Még volt itt a jóból bővem.
Levegőből birtokom volt,
Akkora, mint az a mennybolt,
S olyan nagy volt birodalmam,
Mint álomban átkaroltam,
Lássa, vigye, ki ahol van,
Ahogy jött, mind visszaadom.
Tisztán menjek ama napon.

Amint kaptam, ami volt itt,
- S irígyem is, annyi, holtig -
Irígyem hát vedd, amim volt,
Legyen tiéd a nap és hold,
S nem kell nekem már a mennybolt.
S legyen másé a sok álom,
Mit hittem, mind másra szálljon,
Im, itt mind egy furcsa tömbben,
Ilyen sok volt, - még ha több nem, -
Vegyék vissza mind, amim volt,
Vegyék vissza íme tőlem
Mindent, ami birtokom volt -
Álomban és levegőben.

AZ ÉLET DÍCSÉRETE

AZ ÉLET DÍCSÉRETE

(Látomás)

Meghaltam; oly gyorsan jött, észrevétlen,
Csak azt tudtam, ki voltam, nem vagyok,
S hogy múlt a földi élet, az „idétlen”,
S azt, hogy egyszerre semmi sem sajog,
És könnyed voltam, mint soha a létben,
Ha ez, mit itt leírni nem tudok.

S - boldogtalan - még szavakat kerestem,
(Oh régi, balga, kínzó megszokás,
Min nem segít már sem halál, sem Isten), -
Vagyis furcsa állapot volt s csodás,
Hogy meghaltam s mellettem ott a testem,
Én voltam, én, mégis valaki más.

És furcsa volt, hogy elhagy s íme, nem fáj,
Nézem csak mint egy tárgyat, idegent,
Mint vágott körmöt, míg fogott a földtáj,
De most már mindegy, mondtam, elpihent,
Nem érzi vágy, szomj kínja mint üvölt, váj,
Jó lesz neki, menjen, pihenni lent.

Ennek mindegy, dehát velem mi lesz most?
Mozgás indult körül, jött ez meg ez,
Pusztá bámészt játszott ez, másik orvost,
Utána némaság jött, semmi nesz,
„Halotti csend”, szólna, kit még a szó oszt,
S kinek fontos még, mit miként nevez.

S én ott feküdtem, nem is én, Ő nyúlt ott,
S én néztem őt, maradót a menő,
(Válasszuk el már a kétféle dolgot,
Bár hihetetlen s hallva rémitő), -
De merre most? Amaz, szegényke, csak volt.
Mennyi bajom volt vele. Nyeld, idő!

Étetni, fűtni száz nehéz szeszélyét, -
Nehéz fiú volt! Hányszor magam is
Megtagadván, s ha vitt a szenvedély, lét,
Csak e testért voltam én itt hamis,
Ez vitt, kívánni a nap buta élvét;
Célod hős bár: a test szól, s félrevisz.

Mert neki szolgálsz, ülj bármily magasban,
Vallj bár fenséges, büszke elveket,
Csak int egy inger, s mállasz íme lassan,
Apád és anyádat is elveted
S oly hitványságtól sokszor megtapostan,
Hogy dobnád meghasonlott életed.

S mindezt ez hozta, ki ott nyúlva fekszik;
Most néma már, ki annyit rángatott,
De most már vége, szabad lehetek, víg,
Szárnyalhatok, nem köt, mint állatot;
Be szörnyü is volt, rabja lenni eddig,
Most már nyugszom. Nem-volt, új állapot!

Mily ujság! Ez vagy hát, híres szabadság?
Rabnak öröme, ki most lett szabad,
S kinek börtönét, míg tart élte, szabták,
Most szállhat. Nagy perc, mely láncot lead, -
És hol a lánc? Hol az a vaskapocs hát?
Megfoghatlan, - mint volt e kapcsolat?

Volt? S vége már? De hogy is lehet ez mind?
Mi volt s mi van? Óh különös szünet,
Kísérteti. Mint nézem e ködös színt,
Mintha álmodnám. Nem nyitok szemet,
És látok, érzékek kénye nem érint,
Más hallás hozza, mely szól, üzenet.

Hallom, mit mondanak a hű barátok,
Merev arccal, kékülve, görcsösen,
S pár ellenséget még meglepve látok,
Mert: „hisz mi jön, nem tudja senki sem,
S jó látni, mint győz mást megint az átok” -
Illetődnek elnéző kegyesen.

Ők nem tudják, mit itten én tudok már,
Hogy mily komédia ez a halál,
Azt tudják csak, mi szokvány, mit e kép tár,
És mint gyászjelentésben írva áll:
Hogy sivár, iszonyú, rút, buta vég vár,
Amit szemünk csak nézni is utál.

Csak bús grimász az élet és a szépség,
Silány tréfa (ha ennyi volna mind):
Úgy ám. S mi hát? Eddig volt és mi lesz még,
Hogy átéltem már a válási kint?
Tán folytatom, mit levetettem, ismét,
Lehányt öltönyként felhúzzam megint?

De ki vagyok, ki észlel s mit se fog már?
S amott a ronda, idegen, hideg,
Ki mindenem volt? Mindent e Dolog zár,
Mit, hogy mi s mint van s lett, nem érthetek:
S kivel - megfoghatatlan volt szoros pár -
Már soha többé egy nem lehetek.

S külön? Ki-ki? Milyen frígy, mely összekapcsolt,
Hogy most az ottan, én meg itt vagyok?
Az buta-dermedt, mint lehányt salak, holt,
S én itt, mint kérdést váltva forगतok;
Ő holt, ki élő test s való alak volt,
S én itt, vélt árny-más, mely falon lobog.

Ki hinné, ki nem állt így, nézve, mint én,
A valakit, ki őt hordozta itt,
És igazolva most, gyors, buta szüntén,
Száz kétségbeesett hit álmaikat;
S így volna? Csüggttem a perc röpké csendjén,
És néztem, mit szemem nem híve hitt.

S egyszerre úgy fájt. Ez volt hát, szegényke,
Ki rította itt e földi utakat, -
Ez volt minden? Sok harcnak ez a vége,
S a gondnak, láznak? Mert megélt sokat,
Sötétbe bukva, s váltva újra fénybe.
Óh nézd, ki voltál, szóltam, nézd magad.

Hát tűnt a nagy hűhó, elmúlt az élet;
Lehet hát? És ez volna az egész?
Lejárt, s vele egy világ semmivé lett,
Álmok, valók, s mind, mit e perc idéz,
S még átvillan, mielőtt ködbe széd,
S amazzal ott a *Sohsemvolt*-ba vész?

Hát ennyi az élet, mondtam magamban,
Sok, nagy, szép, mondhatatlan örület!
Mitől egy perc nyugvás sincs, íme ott van,
Ha látná az, hogy mindenből mi lett!
De hisz látom. Bús rongy, te, egy halomban,
S nem is lehet, hogy egy voltam veled.

Te semmi, szóltam, - hát ez földi voltunk?
Ezért a harc, sok, elvetemedett,
Hogy egy percig képzelt fényben trónoljunk,
Átkot hagyván hátra, jajt, szemetet.
Szólnék neked: idő volna tanulnunk!
Kibírni, e lám, percnyi életet.

Te voltál, te, ki dolgod itt csináltad,
Én mindig külön voltam, zord, külön,
Mindig fellebbeztem, míg dúlt az állat,
Én más voltam ahhoz, mi itt öröm.
S mivel bolond száz bolondot csudáltat,
Én köd voltam, s ez tett, járt élve fönn.

E semmi, ott. Most szégyenszemre bukva -
S én itt, eddig csak érzés, gondolat,
S tudat, jóformán magamról se tudva,
Vagyok-e, nem, benn egy külső alatt; -
S ki egyedül *volt*: ím most semmi, dudva,
Ki nem volt: állok, élő itt, riadt.

Valóban furcsa volt, mint ottan álltam,
Mint gyermek, kit épp gyámja elhagyott,
Jó s rossz valakije; s mi ez? - csudáltam,
Míg dermesztett e furcsa állapot,
S hogy mi jön most, már elszorulva vártam,
Hiány érzése s bánat szaggatott.

Tépődtem s féltem: és néztem barátom,
Hullt társam, még imént volt mindenem,
S messzibb számomra már, túl száz világon,
Kin csüggnék még, s iszony érintenem;
Kitől szabadultam, s már visszavágyom,
E börtön is jobb, mint a semmisem!

E semmi! Lengeség, alaktalanság,
Légtől csak léggel elhatároló! -
Nyögjön, ki van: a test gond, csupa balság;
Mely tartónk, jónk, hazánk: csak a való!
Test, mit hús, vér feszít - s nem köd, bolondság,
Csak, mi él, fűt, szenved, s mi *van*: a jó.

Most látom, szóltam, ott magamba esve,
Hogy már a vélt s gyűlölt lánc letörött,
S nincs zárva álmom már korlátba, testbe,
Hogy száz gögös álmom csak buta köd,
Ha nincs e lét, mely tettbe, rendbe vesse,
A test, mely eget földdel összeköt.

Óh élet, míg van, sokszor hogy gyűlöljük,
Mennyit teszünk, míg vagyunk, ellene,
Mű-bánat sajgat s ember-maga-szült nyűg -
Mit szépíteni, becsülni kellene,
Mint házat, melyben élünk, még ha oly szűk,
A nagy Ember-kaland útja s helye.

Így van, jaj, s késő - vergődtem magamban,
Mint vén nyugős, kit volt kegy jégretett,
Siratva, mely már visszahozhatatlan,
A jóvátehetetlen életet -
S a holtat ráztam, s az nyúlt mozdulatlan,
Mint langy szellő érint roppant követ.

Hogy kívántam, hogy az felkeljen újra,
Azt mondja: „csak játék volt, itt vagyok,
Nem ér a nevem”, mint fiucska fújja,
Játsszunk még, jöjjenek a bánatok,
Mind, ami forgatott, gyötörve, dúlva,
Elég a tréfa már, sok, ami sok.

Kezdeni újra még álmot, szerelmet,
És irodalmat, első dadogást,
Átélni annyi volt had-veszedelmet,
Mi az élet? Ez mind. Most íme, lásd.
Ez - vagy a lég, köd. S ha száz bajjal illet,
Az életet hirdesd, valld, semmi mást.

Ebben teremthetsz, csak ebben lehetsz s vagy
Bátor, erős, itt látszik meg valód,
Hol száz gát fog, legyőzni, ott lehetsz nagy,
Minden más lég. Üres álom, csalód!
Ez van. Tégy, hass, küzdj, míg a szívverés hagy.
Szólt, - vagy rémlett? Mosolygott a halott...

VÉGVÁR

HIÁBA?

Hiába tusakodsz bizony,
Nem ment semmisem,
Ha mi rossz, nem másítsz azon,
Jobb eszem,
Avagy szívem, s mi, nem tudom,
Átok, büntetés, irgalom,
Mi hozott és visz át az életen.

Mindíg visszaesel, szegény,
Hát mit ér eszed,
Ha bölcs tan, száz írt költemény
Nem vezet?
Hol a rang, hirdetett fölény?
Ne hadd, azt véljem, nincs remény,
Önvádjaid közt bármint is hiszed.

Oly sok arról, hogy mi a jó,
Nem is álmodik,
Hát te hogy jutsz, fenn szárnyaló
Magadig?
Óh, képzelt voltunk, s bús való,
S te: legalább tusakodó!
Rosszabb még, kikben csak közöny lakik.

FANYAR TANÁCS

Jóság-fellobbanásaid immár a
Bárgyúsággal határosak,
És így másznak mind a képedre lassan
A fürge és silány sokak.
A fölséges emberfajban sok a gaz,
Hát csínján a szívvel, fiam,
Jó bohó önmagamnak ezt mondom én;
Rosszak vagyunk mindannyian.

Kard-kirántásaiddal, mint egy bolond
Védteél sokszor hitványakat,
S utána még fanyalgó kifogás jött,
Sőt rágalmazó is akadt,
Hogy ezt s azt tetted, s ezért csak vagy ezért,
Íly élelmes volnék? - Ha mint
Élek, ettől függne: régesrég már holt
Lehetnék igazság szerint.

Önzetlen voltam bizony, mint egy állat,
 Melynek hátán hasznót csikar
 A markát köpő ügyes hajcsár, s ő csak húz
 Marhaerős inaival;
 Minden falatjáért térdroggyantig von -
 Így fest az én érdek-lesem,
 Még, hol pénz járt is, sokszor visszatartott
 Gőgös, kényes természetem.

 Hány dolgoztatott is így aztán ingyen,
 S felhasználva, hogy a valót
 Játsszin nézem s mint rossz komédiát csak,
 Vad dolgokba is rángatott;
 Sok bolond kalandba, és hogy még épen
 Vissz itt bolond élet-utam,
 S nem bémán: tán, mert - mint a közbeszéd szól -
 „Bolondnak szerencséje van”.

 Így élek én, s már hányadszor tíz éve,
 S megint egy új tíz lesz kerek,
 Amikor egy versben éppen én irtam,
 Hogy „negyven éves: már öreg”.
 Hát ideje volna megéltesednünk -
 Fiú, ezt mondom most neked,
 Nem lovagok viszik bizony, se bölcsek
 Vagy költők ezt az életet.

 De a kegyetlen valóság, a sivár
 „Vér és arany” uralma dúl,
 S valami láthatlan csuda vitt, nekem
 Épp oly felfoghatatlanul.
 Tán: mert békést belseje csöndje tölt s hogy
 Álmában se ér fegyverig -
 S vasban fortyan a világ: s mérge a jó
 Csöndes hatalmán megtörik?!

UGORJ ÉS MEGINT...

Ugorj és megint ugorj,
 Ez is, az is befon.
 Szól lelkem: ne hagyd magad,
 Ha félsz, kezeld fogom.
 Hagyjatok csak menni itt,
 Jó, jó, mi érv, tudom:
 Kötelesség s más: de csak
 Hagyjatok utamon.

Ide menj és oda menj,
Tedd - ezt csak - majd meg azt,
Hisz „nem sok idő”: de ám
Nincs, mi időt maraszt.
Elsiklik az, mint a hal
S lelked szól vagy riaszt:
Légy jó csak mindenkinek,
Majd zúgsz későn panaszt.

Légy jó fiú - szól a nap -
Itt és ott légy jelen,
Másként magadnak-való
Rossz vagy, erkölcstelen.
Hát légy magadnak-való,
Csépelnek, értve, nem, -
Hát kiért vagy itt? Ki az
E földön, ha te nem?

Ki azért vagy, hogy magad
Munkáld s légy valami -
S így majd - ha kell - a *sokért*
Is méltó állani!
S ki „méltó”: ám csak magán
Át lehetett, ami,
S ki merte bátran magát
Merni és vallani!

Mert kihasznál mind, ki tud:
Tedd ezt, tedd azt, fiam,
Fontos, hogy „menjen” az ügy,
Mindegy, veled mi van.
S ha elkopsz, vállat von ez
Az, s átgázol vigan. -
Ki nevetsz: rajtad előbb
Hadd nevessek magam!

KEMÉNYEN

Fönnen a bakon csak - nap s nap lovadul -
Fogd a dolgokat meg biztos makacsul,
Mereven, merészen, nyílt-derekasan,
Te vidd, mi van, azt - s ne az vigyen, mi van.

Dolgaid uraként és életedé,
Ógyelgő lenn: ám ne nézz semmifelé,
Fogd szorosra féked, magad szorosan,
Messziről jössz, s hová, még tán messze van.

Keményen, vidoran, nap süt vagy szakad,
Ember zúg, eb őrjöng, menj te, tartsd magad,
Mosolyogva még, hogy mi rossz, mint viszed,
Hogy baj érhet, meg sem rezzenti eszed.

Biztonságosabban, mint valamikor,
Fut szekered, ház int, elhagy kert, fasor,
Városon, falun át, völgyön, hegy-közön -
Merre jársz, jó ember, kérd száz s elköszön.

„Merre jársz, jó ember?” - kérdem magam is,
Aztán hajrá, fogd csak még jobban, kocsis,
Merre, mindegy! Csak nem állni sohasem,
Merre nem jártak még, én azt keresem.

VIZEK KALANDJA

Kongó kő-partok közt és vasbeton-
Kordonba vajt útján mint lejt a víz
Lágy-rengve! Rend, szükség szírt-falba von
Vadat, s mi törvényt csak megtörve hisz.

Előbb, csapongott száz korcs, rossz uton,
Most nézd, hogy fut minden parány-hab íz,
S szébb-szűkülve, mint gát közt oson,
Széttengőt roppant árrá fogva visz.

Mert fegyelem kell! Szétszellengve torpad
Útvesztőkön az élet, hogyha nem fog
Belső köré kegyetlen partokat,

S hol nem szoros célt fut, már pang, rohad!
Van, kit a lét nagy álma el nem altat -
S megfeneklik ön-dágványán milyen sok!

VÉGVÁR

Hogyha van itt valakid,
Ki előtt kitárva itt
Minden titkod, zúgjaid,
Kinek nem kell igazolnod
Száz-redőjű furcsa voltod,
Tőle-tudva-vitt:
Nagy, kitárt barát, megértő értelem,
Csöndes néző alak itt -
Én magam: te -
Légy velem.

Minden végvárból kiverve,
Ha magam se tudva, merre,
S most már megnyert igazért sem,
S könnyel, hogy ez-az értsen,
Csak egy itt -
Ki megért, úgy alakít,
Szót nem kérő, csöndes, értő értelem,
Te: magam,
Minden szón túl
Légy velem.

Túl verseken, szavakon,
Hunyorítanak csak vakon,
Fel nem foghatnak, tudom,
Lelked titkát, mély redőit,
Csűrve, gyűrve, szűrve törd itt -
Ha van itt,
Kinek szavad értve hitt,
Te: magam
Légy velem: -
Ha vádlón s ha nyugtalan,
Vállverő, hú Valakid!

ŐSÖK

Fölérzel hányszor, ott meg itt,
Ki tart, visz: markos őseid;
Ha akarnád sem fojthatod,
A folytatásuk folytatod.
S hol fölényt érzel, „szellemit”,
Az üt ki benned, istenít,
- S valld, s ha nem „szép”, - egy régi gőg,
Úr, aki kesztyűt odalők.

Mert, mit röstellném, nem titok,
Szolga-vér bennem nem fitog;
Sokszor, ha egy rossz nyomorít,
Rátartást hívok, otthonit.

Nyomott percek közt, úntalan,
Az lobban büszkén, múlt magam,
Nem „szellem”, „rang”, - mi hord, az itt
Mélyebb, búsabb és igazibb.

Itt hurcolom vér-láncokon,
Velem jön jó s galád rokon,
Árpádtól (mondjuk) tegnapig,
Kik voltak, mind bennem lakik.

Ehhez fogván, valld, ne piruld,
Ki itt vagy, ingó, nyomorult,
Nagyobb benned - s ha vélt! - időd,
Amely Bizáncon rést ütött.

Sok oktondin, bután, balul
Tett tetted eképp igazul,
Miktől sokszor rossz lennem itt,
Sok érthetetlen bennem itt;

Egy nem idevaló, avítt -
S van, hogy sok semmi nyom, vadít:
S ő jön, asztalt dönt, menekít,
Egy régi nagy bolond segít.

„ŐFELSÉGE PARANCSÁBÓL...”

(A Petőfi laktanya előtt)

Itt e torony, ebbe voltam bezárva;
Emlékszem rá, a porkoláb
Akkora kulccsal járt, mint az Úristen
Őre, Péter, a mennytartó-szikla, -láb.

Bűnöm az volt, hogy kiment a legénység,
A kaszárnyafogságra-zárt,
S én nem jelentettem, mint őrpárancsnok,
A városban kujtorgó néhány betyárt.

Ezért ültem, bár mint tisztféle úrnak
Csak szoba-zár járt, otthoni;
Szólt Redl ezredes: Majd megtanítom, mit
Jelent az, a regulákat bontani!

Ezért várfogság járna, tudja ezt? S mi
Maga? - még kérdést odalök.
- Semmi, jelentem alássan, ha az nem,
Hogy szent-felség-parancsból embert ölök.

- S ezt hogy érti? Nos hogy maga mi, tudja?
Egy disznó! S most ne lássam itt!
Lelépni! - Igenis! - És jött a foglár,
Vállas, markos, fogva roppant kulcsait.

Óh, nagy torony! Itt nyomtam két hetet le!
Két szép hét! Nem volt unalom.
Shakespeare-t olvastam, és néztem a többit,
Hogy ugrál lent a kaszárnya-udvaron.

Nem is bántam én, ha néha így ültem,
Nem gyúrván az únt „drill”-eket,
Futólépés! Feküdj! - gyönyörüségét,
Mint parancs, „drill” nekem ma is rettenet.

Hadd merengjek, tornyom, ma rajtad itt kint
S rabul-telt két szép hetem;
Mosolyogj ki, huszéves fiu, onnan,
Mint akkor a vonulóknak, ints nekem.
Mert akár ott ülhetnék még: - nem tanult
Órparancsnok, szent regulák!
Elvem, mint volt, Redl úr: Menjen tiszt, legény,
Szabad legyen mindenkinek a világ!

DANTE

„Primitív, - de nem gyermekül - ostoba, híg nép
Közt töltöttem rejtélyes életem,
Míg a kegyelmes nagy ördög el nem visz innét,
Nap-nap új bosszúság jön s temetem.
Mi a fontos: az csak, hogy túl korán ne menjek,
Kibírni, mit ember kiállhatott,
Míg művem kész: s mi volt, ott tárva, messzi szemnek,
Mint föld-mély tár megkövült állatot.”

TÁNCOLNOD SEMMI SZÜKSÉG

Keményen állj meg, keményebben, mint eddig;
Erre-arra
Táncolnod semmi szükség,
Ember vagy és nem
Barázdabillegető. Én már únom ezt:
Bő kedélyed, dús jó-lelked és a dönteni
(Óh „nagyvonalúság”, ál-kegyes megértés, elnézés,
„hisz mind meghalunk”)
Mindíg bizonytalant. Az emberek kicsik nagyon;
Légy ember az
Emberek között. Nincs külön birtokod,
Életből, másból dugva-adott
Javad,
Hogy magad
Elprédáld. Nagy jóvoltoddal visszaélnek a rosszak itt;
Míg kegyesen legyintesz, elúszol csendesen,
Mint a bolond gazdag, ki azt véli - maga-hitt -
Hogy örökké bál; csak légy te okos Timon!
Ha nem késő már a szó. Sok mindent elvetélt
Nagy gög-eszed, mint valami „örökkévaló” -
S az ember hálás? Bizony,
Nem hálás az ember; mit ballal kapsz, jobb kezed felejtí már,
S nem ilyen légben-lakóknak való e világ.

Nem: a nehéz bizonyosság, amivel
Vess te számot; silány már, aki túl nemes
S rossz maga-gyámja.

S emelt, szép, önittas percekért
Keserű vért cseppig fizetett a való.
Minden nagy percedért fizetsz: arról az ott ólálkodó
Táskás, józan perc-, sors-kalmár gondoskodik.
Hát hadd a fölös nagyságot. Kimért
Az emberi határ - hisz ismeri
Szegény föld: - s okos vak-összetörtig nem veri.
Javulj hát.
(Légy még jobban emberi!)

ÚNTAN A TÓ KÖRÜL

(A Feneketlen tónál)

Képzeld, hogy börtön-mélyben élsz: s e szép tó
Egyszerre itt melletted, s te szabad -
S másképp látod azonnal. Mert aképp jó,
Ellentétjét is nézve, mit nap ad.
Szépet a rosszal, és rosszat a képzelt
Széppel, mely tőled messze: ám lehet.
Minden lehetővel e lét telt,
Nincs mi kizárt; ki, mit képzels, hihet.
Befejezettben s csírákig se érttben,
Melyik való, boldog-támolygva kérdek,
S mi ellentétjévé nem válhatik?
Minden már megvolt és minden lehetőség,
S ha minden lehet: másképp is lehet még.
Minden lehet, minden pillanatig!

ARGOS FELÉ...

Argos felé, narancserdők között
Hogy mennék most, halk vágytól üldözött!
Nem is régen még arra jártam én,
Most itt lépek a Lágymányos kövén.
Még Delfit látom; túl, hallani, a
Bokrok közt ott zúg a Kastalia.
S már nem álom, hogy vagy, s mi újra von,
Szirtedről messze nézni, Sunion,

A tengert nézni, míg csak nézhetek,
Hisz meddig nézhetünk, ki mondja meg.

E gyors létben, mely, mint te, tünemény,
Athén kövén hívni még, büszke fény!

Mit első látás szépség-ködbe vont,
Megnézni mégegyszer a Parthenont,

És nézni még a bús szépségeket?
En-fényüktől nem láttam eleget.

Fényükbe veszve állt ottan a láb.
Néztem volna, míg csak látok - s tovább.

HOVA MÉSSZ, SZÉP VONAT?

Hová méssz, szép vonat? Óh, hogy megülnék
Egy ablakodnál és mennék veled,
Mint átcsattogsz országokon keresztül
Míg mást, mást villant új s új táj-szelet.

Úgy szeretek bámulni és mi itt vár
Láttam már mindent, s annyi még, mi van;
Mindennel ittasulva, dús az élet,
És minden újra új s új vers fogan.

Mert látnia kell a költőnek, élni,
Felmérni mindent és így gazdagon,
Jó számadóként lakni ezt a földet,
Otthonaként e lázas csillagon.

Nem elvadulva ülni egy sarokban,
Mint hal-szem mér eget - víz fenekén,
Onnan vélekedvén a tág világról
S mindenről: hol vak csönd ül feketén!

S te, szép vonat, méssz, távjaid kínálad,
Száz földön átiramló, gyors, vidám,
Mondván, csak nézzük ezt a szép teremtet,
Ráérünk ülni majd minden után.

Ráérünk majd, ha láttunk messzi földet
És mindent, mit az ember épített,
Jelen és múlt élő- s emlék-csudáit,
Ha láttuk e gyönyörű életet:

Mi szemetekbe beivódva, int rám,
Kik ezeken mind átfutottatok,
Mint mellettem elvágatok, mint a villám,
Földrázó, ringó, roppant vonatok.

UTAZÓK

Ti idejöttetek s én oda mennék,
Honnan jöttök, mert lelkem nyugtalan,
S az ember úgy van legjobban, ha vendég,
Átmenve másba abból, ami van.

Nézem, mint néztek, hol járok naponta,
Elért álmod hord tekintetetek -
S mi únt már otthon annak s nézni lomha,
Egyszer-láttáért a lelkem beteg.

Elnézem, idegen szavak s ízek közt
Hogy jön-megy sok, s más tájt sugall, varázst: -
Ember, s mint volna, hogy hol vagy, levetközd,

S magad mintegy ideutazva lásd -
S úgy nézd te is, csak képzelve-öleltet,
Mint ki most látja még únt, drága földed!

ÁTLAGEMBER TÚNÓDÉSE

Egyszer csak rájössz, hogy üres a szó már,
S mit mondanál, már mondottad, hamis,
S nem csügg mappán a lázas utazó már,
Mit várt, üzött, megleli otthon is.

Csak ülni némán nem kenyerre mégsem,
Tartalmat kérnek a tágas napok;
Mindenen túli, vén, nagy bölcsességben,
Ha lehetnél, mint kit bíralsz, a sok!

Élned s írnod a régi szenvedéllyel,
Minden bolondságon dühöngeni,
Nem tudva még, míg csapkodsz szerteszéjjel:
Ez van, - zúghatnak a nap bölcsei.

Barátom, ez! Szeretni, üzni tápod,
Élned perc-örömet s gyors, buta kint;
Majd állván, mint únt harcod hűlni látod:
Mi is kell hát? (Ha kezdhethéd megint!)

TEREMTŐ NYUGTALANSÁG

Roppant, kiáltó és dörögletes
Erők, kik feszítettétek mellemet,
Teremtésre-éh-gerjedelem,
Ne hagyj e meddő nyugalom
Terpedt pusztájában! Mint a halál,

Olyan ez! Forró, buzgalmas, lázadó,
Erjeteg,
Dús várakozások a tettek előtt,
Jó, pozsgó, reszkettető elő-háborúk,
Részegek,
Boldog boldogtalanság,
Teremtő, kínzó, készülő vihar -
Be jó e várakozás, s be rossz
Idebent
Ez a csend.
Világot vajúdó, száz-forgatagos
Pokol -
Mindent, csak ezt az ürességet ne!
Nyugtalanság, kín kell, amely teremt,
Nem ahol
Alszik a lélek,
Zsibbadva, boldog, lágy, buta csendben.
Viharok, lángok, hő szenvedélyek,
- Mélyebb békémért - óh ne hagyjatok engem!

SOHSEM-KÉSZ VALLOMÁS

1

Még jönnek a versek, mert ég a szomj még,
S nincs nyugalom-érzésem, hogy mit itt
Átélttem, láttam: nagy, sok, buta rémség
Közt megvillantottam egy valamit;
Magamnak vallván életről, halálról,
Kívántam, hogy hű volna, mit beszél
A késő szó, vagy hiú, mit a szám szól
És ingó, mint az élet, mint a szél.

2

Óh, bús sors és öröm, ezer alakban,
Forgó élet, örök s mind-újra más,
Hogy így ne fogyjon a megfoghatatlan
Tárgy és inger, sosem-kész vallomás;
Örök, hiú vágy, megfogni a végsőt,
És így lesz végtelen, mit írhatunk,
Száz kész közt kezdő, százképp újra vésők,
Szavak örök bolondjai vagyunk.

3

Óh drága, régi, belső, szép kalandok,
Vers, ámulás, új s új felfedezés!
Telés jóíze, száz hang, szín hogyan fog,
Vágy, inger él még, s mi kell már, kevés,
Egy pár Berzsenyi-óda még, a fönség,
Vörösmarty, Arany, mint feltolul,
S a hagyhatatlan, a drága Homér még,
Édes Shelley vagy Shakespeare angolul.

4

Kevés, kevés könyv, ez is úgy kíséretet,
Mint enlelkem, magamban olvasom,
Fel-felzeng mélyen, mint egyéb zenéket
Zenget fülembe még lágy alkalom!
De már csak úgy, mint ki munkája közben
Fúj rég magába-oldott éneket;
Óh vers, mikor első betűd betűztem!
Zengj még, örök dal, fütsd szép részeged.

5

A fontos, hogy megírd mind, ami úgy jön,
A többit hagyd, a reklám-dobokat,
Üssék vagy üttessék, mi közöd ehhez,
Kinek maga dolga. Te tartsd magad.
Van pár híved, - nem több volt egy Nagyobbnak, -
Az ördög bánja, ki olvas, ki nem!
Ha tehetném, tán versem le se írnám,
De ásít a lét másképp üresen.

6

Hadd rögzítem még, mielőtt bevégezem,
Magamnak s másnak, mily éveiből
Törtem föl a mélynek, nem törve mégsem
Attól, mely annyi szép hajót megöl -
Hogy az időben megrögzítsem itt fenn
A hullámtól csapdosott homlokom;
Omlasztva, dűlva, de rendíthetetlen,
Az időben már szírt, név: itt lakom.

7

Vulkán szivemmel feltörtem szigetnek,
Létem-előtti gyúlt, nagy láng nyomott,
Mint az idők háborúban remegtek
És sok, mi volt, tűnt, nem hagyván nyomot.
Itt vagyok, szirtem új vulkán ha írtja,
Hab táncolhat, nyakát törheti bár,
Körül idők s idők, nap-költe, -sírja,
Lét utáni magány, boldog-sivár.

8

Ne adj fel soha semmit! Mindenén túl
S minden fölött van itt egy valakid -
Te vagy benn, ki, ha minden bong, bolondul,
Benned kemény világot alakít,
Minden ellen; csak fel ne adj te semmit,
Ne adj magadból; kor, baj, emberek
Között magadban megnyugodva menj itt,
Mint felnőtt-zűr közt álma-vitt gyerek.

9

S hagyj sok üres szót, mit mondtál elébb: mint
Nap és nap fordít új, üres lapot,
Töltsd tartalommal, hogy ha majd a vég int,
Dús könyvvé fűzve lásson holnapot;
S ne röpke, rongy lapként szálljon az űrbe
Idők szelén elröppent életed;
Egy perc se múljon, mit fürgén nem írsz be,
S zsúfolt teljén örülj, hogy férhetett.

10

Ezt még utadra, ezt még vidd a verssel,
Mielőtt még elnyel az úttalan
Utak csöndje, mert nincs semmise, hidd el,
Mitől te bús lehetsz és nyugtalan.
Sok verset írtál, dolgoz úgy csináltad,
Tán úgy, hogy lelked bárhol megfelelt;
Közöny övez, hitet néhány barát ad -
És ellenség: Sorsod tudja, mi kell!

11

Tökfej s törekvő (vagy stréber a lelkem!),
Nyüzsög tőlük földem, hangos korom,
Sürgők véd- és dac-klikkbe seregelden,
Magában gubbaszt a büszke „orom” -
Mivel nem bírja a bazárt, a lármát,
A mindenáron-fénylés hőseit;
Mint kik időjüket nyugton kívárlják
S virág nekik - majd sírjuk-fedve nyit.

12

Ez már így van, ahogy van; élj te jobban,
Bölcsen s ésszel; s dúljon a förtelem,
Vad kór a földön, tarts törvényt magadban,
Csillagba-írva leng az Értelem;
A Mindenség hálóiiba befogva
Izzó, örök, szép rend feszül, szabály,
Biztos öröm! Szűk percek buta rabja -
Nézd a nagy, szép, örök Mindent, ha fáj.

13

Ne légy betegjük, óvd magad, barátom,
Erő kell az élethez, szív, kemény,
És bölcsesség; csak nézz szét a világon,
Hogy pusztul a halk, tulfinom növény,
Érzékenység mögött ha nincs erő, ín, -
Mert nézd meg, a földön ki lakik itt:
E föld-lakót. (S e Föld tán büntetés, - min
Jóvátenned kell múlt vad tetteid?!)

14

Igényed ne feszítsd a józanon túl,
Adjunk hálát, ember, hogy megvagyunk,
Hogy lábad hoz-visz, áll s megint megindul,
(Nagy dolog ez!) és hogy zsong, ép agyunk,
Tapintsz, látsz, észlelsz, minden nyílt utat tár,
Léphetsz, olvashatsz, írhatz könyveket,
Intésre-kész, ugorni szolgál-had vár:
Öt ép érzék! Mi kell még több neked?

15

Mozgó csoda, mozgó egyéb csodák közt,
Bizony hát nyíljon, ámuljon szemed,
Mint ki kiállsz s úgy lelsz a lét során közt,
Kérdvén: mégis, mi e víg rettenet?
Milyen kaland mégis, miféle játék,
Szép és csúf harcok: mily bolond titok!
Ijesztenének, ha ijedve látnék,
S miken lassan csak vállat-vonítok.

16

Karral, ésszel, szívvel a tág világban
Nővén, s veled e teremtet csudák,
Magad csodálva, mit szősz, játszva, bátran,
Így lesz játék a vad, komoly világ.
Játék legyen a mű, s az: csak, ha játék,
Minél a szív könnyebb és boldogabb: -
Zeng a Minden-sátor, -körhinta, -tánc, ég,
S arany, megtartó-forgatónk: a Nap.

17

Tűnik a szép dűh, gyűlik a mosolygás,
A ritka, vészes, szájba-zárt mosoly,
Öngyötrő gúny közt, hogy alig van oldás,
S: „ideje már, gonosz, hogy meglakolj!
Mene, tekel”! - int láthatlan a vad jel.
Megért bizony az ember dolga itt,
Meggyűlt az idő, nem okul az ember,
Írd bár ki a föld összes tollait.

18

Még nyugalom van itt Európában,
Még nyugalom, jegyezd meg az időt,
S a fél világ reszket száz tébolyában,
S a gyönyörű Föld édes röge rőt.
Ez már így van! Így kell legyen a földön?
Senki se kérdi őrvongva: miért?
És nem reméli senki: egyszer eljön
Egy élet - magáért az életért?

19

Ha nem kalandor-eszköz csak a nép, báb,
S földnek különsege, (hisz nincs külön)
S egy ember van csak s föld: - Egy sors legyen hát,
Egy, míg perc elvisz föld-közön, ürön!
Parcellákért küzdünk még, mint a törzsek,
Egykor szégyenkezik az értelem;
Mélyen vagyunk még, a jókban ezer seb,
De van időnk - s erő, mód, végtelen.

20

Mi minden ölt, dúlt: poklok, csuda-minden!
Lehetnék már százszor a föld alatt!
Véletlen, rejtély, furcsa hihetetlen,
Belsőm hogy múlton átfut, már mulat;
Búsán mulat, de hisz sírhatna is tán,
Ha olyan volna a természetem.
Szív, légy nyugodt, jöjjön akármi rém rám -
Így vagy már úr sorson és életem!

VÉGSŐ SZÓKKAL

Támasztottam, álltam, oly sokszor hiában,
Hol emitt szakadt baj, hol amott a gátban,
Mintha rendelt volna, hogy mindent kivágjon,
Mennykő, orkán, vész, vad dúl még e világon,
Hogy számon vén szó már, mit annyi sohajtott -
Aki jön utánam, tegye be az ajtót.

Nem voltam én hős, szent, mártír vagy kisiszten,
De jó volt, tömérdék, mit vittem e testben,
Igazság, szabadság, békesség s a szépség
Álma (drága, nagy szó!), mik léptem vezették;
Sok bolond rajongást is, hiszem, vihettem,
És mint hittem, más lett sokszor, mire tettem.

Mire tettem, szép volt: egy igaz emberség,
S nem nyughattam bármily címmel hogyha nyesték,
Szót sokszor emeltem száz ellen vitában,
Most már mindegy minden, de jó, hogyha álltam,
S ha fáj, hogy mit hittem annyit, sok ma szólam,
„Más: eszmény s való”: - ha hittem bízva, jól van.

Végső szókkal: Míg vagy, vallj csak jót, igazt itt,
Ha útszélre hull szód, van, kit jóra mozdít,
Tudom, mert megéltem, van ember, elég még,
Kikért most indulva, mint a régi, égnék.
„Ha tíz jó van - s ha egy” - szólt egy itt régesrég, -
S ma kezdvén, másképp nem, soha nem tehetnék.

SEMMI SE KÉSŐ!

Még itt jársz e földön, még semmi sem
Késő; egy nap jó emléikkel vigyen,
Hogy nem rosszul használtad itt időd,
Több vagy, mint mikor lábad idejött.
Ha nem gondoltál rá, tedd ezután,
Szörnyű, későn bánkódni volt hibán,
S még nem késő. Még fürgén mozgassz itt,
Hát tedd rendbe, barátom, dolgaid;
Mert száll az élet, fogy a fürgeség,
Még minden itt, éld, küzdve, tűrve még;
És itt még annyi nagyra alkalom,
Jaj, ha fecsérled, nincsen irgalom.
Mulasztás kínja jön csak, büntudat,
Hogy megmutasd, ki vagy, ez itt utad;
Talán csak ez: hát álld, mint állhatod,
Okulva, míg rejtélyét itt lakod,
A nyüzsgő mindent; ami itt van, éld,
Mi kint, s benned, a lázt, a szenvedélyt,
S mit hoznak bőven kis és nagy csaták -
Ám másnak tett, neked tárgy e világ,
S amit megérsz, mi sújt vagy lelkesít,
Mert miért élsz valóban: verseid.
Versbe rótt élet: hát ezt jól csináld,
Erőid fogd, vezesd avagy ziláld,
Fő, hogy jól írd meg, mi izzít, betölt,
Tartam: az élet, tartalom: a föld,
S e szörnyű-szép létben mi megragad -
S mely mindennél több még: mit hordsz magad.
De mondj ki mindent, míg időd van itt,
Más szánt, épít, te írd meg álmaid,
Álmoknak nyelvén egy nagyobb valót,
Mit írsz, jól: él - (ki él, holnap halott) -
Versbe-mentett élet. Csak jól csináld.
Így hívd porondra az időt, halált.

UTÁNAM

Hogyha szólt ítélve szátok,
Tudom, egyszer megbocsáttok;
Vad szívemmel, hogyha nem lesz,
Úgy férek majd a szívekhez,
Szűnvén, szenvedély, sok átok,
Ködön túl tisztulva láttok.

Dühödt porhüvelyt leverten,
Hogy már maga lesz, a lelkem,
Nem, mint ködben, baj-keverten,
Földi pára szennye-telten,
Hogy már megtisztulva láttok,
S emlékül se leng a vád-ok.

S én is látva tán - ahonnan -
Száz rosszat, bölcs nyugalomban;
Mert múlik sok hirtelen per,
S hogyha késő, bölcs az ember,
S rossz s jó: mit ki minek olvas,
S minden igazság siralmas.

Minden indulat csak átok,
Ha nem láttok, újra láttok,
S útlan - még élő - szívemhez,
Meglátjátok majd, ha nem lesz,
S kit körül ma buta köd vesz,
Mint távozik, egyre szebb lesz.